

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือ
ด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

โดย

นาวาอากาศโท จิรพงษ์ เศรษฐโอฬารกิจ

หลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ

รุ่นที่ ๖๘ ปีการศึกษา ๒๕๖๗

โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

กองทัพอากาศ

ดอนเมือง

กรุงเทพมหานคร

หนังสือรับรอง

คณะกรรมการเอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศได้ตรวจและรับรองว่า เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติภารกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ของ นาวาอากาศโท จิรพงษ์ เศรษฐโอฬารกิจ นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๖๘ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๗

พลอากาศตรี

(พลทธี ตีกลงอินทร์)

ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

นาวาอากาศเอก

(อนุยุต รูปขจร)

ที่ปรึกษาเอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

นาวาอากาศเอก

(ปรววรรษ อิศรางกูร ณ อยุธยา)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบเอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

บทคัดย่อ

เอกสารวิจัยเรื่อง	แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ
ชื่อนายทหารนักเรียน	นาวาอากาศโท จีรพงษ์ เศรษฐโอฬารกิจ
ที่ปรึกษา	นาวาอากาศเอก อนุยุต รูปขจร
อาจารย์ผู้รับผิดชอบ	นาวาอากาศเอก ประวรัช อิศรางกูร ณ อยุธยา

เอกสารวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการปฏิบัติการกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำมาสังเคราะห์และเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ โดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ 7'S Mckinsey Model, PESTEL Analysis, และ SWOT Analysis - TOWS Matrix เพื่อหากลยุทธ์ (Strategy) ที่มีประสิทธิภาพ และนำผลการวิจัยที่ได้มาวิเคราะห์ช่องว่างความแตกต่างของระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโดยใช้ Gap Analysis กับหลักการปฏิบัติการร่วม (Joint Operation, Jp 3-0) และหลักการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (Foreign Humanitarian Assistance Operations, Jp 3-29) สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

ผลการศึกษากิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัย พบว่าสภาพแวดล้อมมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ทั้งจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และความท้าทายที่ได้จากการวิเคราะห์ ล้วนส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจ ทำให้การปฏิบัติมีความซับซ้อน อย่างไรก็ตาม การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาได้เป็นกลยุทธ์ช่วยพัฒนาการปฏิบัติการกิจได้ลึกไปถึงระดับองค์กร และบุคลากร ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ได้ออกเป็นแนวทางการพัฒนาใน 5 ด้าน (5-Factor Model) ซึ่งประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านยุทธโธปกรณ์ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านภารกิจ และด้านการบริหารจัดการ ที่จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพ และเพิ่มความปลอดภัยให้กับภารกิจได้

Abstract

Research Title	Guidelines for developing air transport missions for humanitarian assistance and disaster relief of the Royal Thai Air Force
Name	Wing Commander Jirapong Settaolankit
Research Consultant	Group Captain Anuyut Roobkajorn
Research Advisor	Group Captain Parawat Isarangura Na Ayudhaya

The purpose of this research document is to study the performance of airlift missions for humanitarian assistance and disaster relief of the Royal Thai Air Force including other agencies both Thailand and alliance. To be synthesized and proposed as a guideline for the development of air transport missions for humanitarian assistance and disaster relief of the Royal Thai Air Force. By qualitative research methods and the Documentary Research process, which consists of data analysis using 7'S Mckinsey Model, PESTEL Analysis and SWOT Analysis - TOWS Matrix to find effective strategies. After that use the Gap Analysis with the principles of joint operations (Jp 3-0) and the principles of humanitarian assistance (Jp 3-29). Summary of all synthesizes is to be the guidelines for the Royal Thai Air Force

The study found that humanitarian assistance missions and disaster relief missions has the environment both internal and external, including weaknesses, strengths, opportunities, and challenges would affect the decision making more complicated. However, the strategies have helped develop mission operations down to the organizational level and personnel. The researcher has summarized various strategies that have been issued as guidelines for development in 5 areas (5-Factor Model), which consists of Man, Machine, Medium, Mission, and Management that will help improve efficiency and increase the safety of missions.

คำนำ

จากสถานการณ์โลกที่ผันผวน ประเทศไทยได้เตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์โลกที่ผันผวนด้วยการวางยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติเพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยการพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ดังนั้น กองทัพอากาศในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐด้านความมั่นคง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้ปฏิบัติตามนโยบาย และปฏิบัติการกิจการช่วยเหลือประชาชนมาอย่างต่อเนื่องมากถึง ๒๘ การกิจ

ปัจจุบันกองทัพอากาศมียุทธศาสตร์ และนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความมั่นคงของรัฐ ช่วยเหลือประชาชน และบรรเทาสาธารณภัย โดยใช้ขีดความสามารถและทรัพยากรของกองทัพอากาศในการปฏิบัติการกิจ รวมทั้งพัฒนาแนวทางการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ และเข้าใจในการปฏิบัติการกิจเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงของรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชน และบรรเทาสาธารณภัยทั้งใน และนอกประเทศ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ตลอดจนจัดทำข้อมูล และพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเผชิญเหตุให้ทันสมัย

ด้วยเหตุนี้กองบิน และฝูงบิน ในสังกัดของกองทัพอากาศซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติในการกิจการบินลำเลียงเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยจึงต้องมีการเตรียมพร้อมในการปฏิบัติอยู่เสมอทั้งด้านบุคลากร เครื่องบิน และยุทโธปกรณ์สนับสนุนต่าง ๆ อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันการเตรียมความพร้อม และการปฏิบัติการกิจจึงมีความผันผวน และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการวางแผน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร และนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการปฏิบัติงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติการกิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นการเตรียมความพร้อมเชิงรุกให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และภารกิจต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

นาวาอากาศโท

(จिरพงษ์ เศรษฐโอฬารกิจ)

นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๖๘

กรกฎาคม ๒๕๖๗

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการกิจการลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศเกิดขึ้นจาก การที่ผู้วิจัยเป็น นักบินที่สังกัดฝูงบิน ๖๐๑ กองบิน ๖ และปฏิบัติการกิจการลำเลียง และการช่วยเหลือด้าน มนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยมามากกว่า ๑๐ ปี และเห็นถึงปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติการ กิจการมีความสนใจในการวิจัยเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติการให้ดียิ่งขึ้นอย่าง เป็นรูปธรรม ตลอดเวลาการศึกษาได้รับข้อมูล และคำแนะนำจาก นาวาอากาศเอก อนุยุต รูปขจร ซึ่งเป็นทั้งผู้บังคับบัญชา และกรุณาเป็นที่ปรึกษาเอกสารวิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษา ทหารอากาศ พลอากาศตรี พฤทธิ์ ตีกสูอินทร์ และคณาจารย์ของโรงเรียนทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ในการปรับปรุงเอกสารวิจัยในครั้งนี้ให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาประสิทธิ ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นาวาอากาศเอก ประวรัช อิศรางกูร ณ อยุธยา อาจารย์ผู้รับผิดชอบเอกสารวิจัย ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำในการวิจัย ตลอดจนช่วยตรวจทาน เอกสารให้ถูกต้องตามคู่มือการทำเอกสารวิจัยของโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศมาโดยตลอด

ขอขอบคุณข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เอื้อเฟื้อ เสียสละเวลา และให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ยิ่งต่อการศึกษา และขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาในการเรียน การสอบและการวิจัยในครั้งนี้จนเสร็จสิ้น

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้เป็นที่เคารพรักยิ่งที่เป็นแรงจูงใจ สำคัญทำให้มีโอกาสได้รับการศึกษา และขอบคุณภรรยาที่ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
หนังสือรับรอง	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ค
คำนำ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑. ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	๑
๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๓. คำถามการวิจัย	๒
๔. ขอบเขตของการวิจัย	๓
๕. วิธีการวิจัย	๓
๖. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๗. คำนียามศัพท์เฉพาะ	๓
๘. กรอบแนวคิดการวิจัย	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม	๕
๑. การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย	๕
๒. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร และบุคลากร	๘
๓. การจัดการเชิงกลยุทธ์	๑๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๓
๑. ขั้นตอนการวิจัย	๑๓
๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๔
๓. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	๑๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๖
๑. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน	๑๖
๒. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก	๑๗
๓. การวิเคราะห์จุดอ่อน และจุดแข็ง โอกาสและความท้าทายในภารกิจ การลำเลียงทางอากาศเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทา สาธารณภัยของกองทัพอากาศ	๑๙
๔. การสังเคราะห์กลยุทธ์ในภารกิจการลำเลียงทางอากาศเพื่อการช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ	๒๐
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๒๔
๑. สรุปผลการวิจัย	๒๔
๒. อภิปรายผล	๒๕
๓. ข้อเสนอแนะ	๒๕
บรรณานุกรม	๒๗
ภาคผนวก	๓๐
ผนวก ก การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพอากาศ	๓๑
ผนวก ข หลักการปฏิบัติการร่วมในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา	๓๕
ผนวก ค ทฤษฎีทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ และการจัดการ เชิงกลยุทธ์	๓๘
ประวัติย่อผู้วิจัย	๔๑

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๔ - ๑ ตารางการวิเคราะห์กลยุทธ์ แข็งรุก-แข็งแก้ไข-แข็งป้องกัน-แข็งรับ
(TOWS Matrix)

หน้า

๒๑

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๑ - ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

หน้า

๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

ปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลกต่างเผชิญกับสถานะของโลกที่มีความผันผวน (VUCA World) การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว (Volatility) ความไม่แน่นอนสูง ขาดความชัดเจน (Uncertainty) ความซับซ้อนที่มากขึ้น ยากต่อการตัดสินใจ (Complexity) และความคลุมเครือยากที่จะคาดเดา (Ambiguity) และหลังวิกฤตโควิด-๑๙ โลกก็มีความผันผวน ซับซ้อนมากขึ้นไปอีก (คณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ, ๒๕๖๖) ความผันผวนข้างต้นเกิดจากหลายสาเหตุทั้งภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น จากสถานะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงทางด้านภูมิอากาศ ความขัดแย้ง และภัยสงครามที่กระจายตัวไปในหลายภูมิภาคของโลกที่เกิดจากความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ ผลประโยชน์ของชาติ หรือบางครั้งก็เกิดจากผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม นำมาซึ่งปัญหาด้านความมั่นคงต่าง ๆ มากมาย อาทิ ความอดอยาก การอพยพย้ายถิ่น ความถดถอยทางการเมือง และเศรษฐกิจ เป็นต้น ทั้งหมดล้วนเกิดจากการกระทำของมนุษย์เป็นต้นเหตุหลัก การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยจึงเป็นประเด็นสำคัญที่องค์กรระหว่างประเทศ ตามปฏิญญากรุงเทพว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติของเอเชียและแปซิฟิก พ.ศ.๒๕๕๗ รวมถึงประชาคมอาเซียน ตามกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินและรัฐบาลในประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจในปัจจุบัน (คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, ๒๕๕๘)

จากสถานการณ์โลกที่ผันผวน รัฐบาลต่าง ๆ ในโลกต่างเตรียมแผนรับมือ รวมถึงประเทศไทย ได้ถ่ายทอดแผนรับมือสู่ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติเพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคง โดยการพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๐) ดังนั้น กองทัพอากาศในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐด้านความมั่นคง โดยมีผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นผู้รับผิดชอบ ตลอดระยะเวลามากกว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมากองทัพอากาศได้ปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือประชาชนมาอย่างต่อเนื่องมากถึง ๒๘ ภารกิจ จนกระทั่งปัจจุบันกองทัพอากาศยังคงมียุทธศาสตร์ และนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความมั่นคงของรัฐ ช่วยเหลือประชาชน และบรรเทาสาธารณภัย โดยใช้ขีดความสามารถและทรัพยากรของกองทัพอากาศในการปฏิบัติภารกิจ รวมทั้งพัฒนาแนวทางการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ และเข้าใจในการปฏิบัติภารกิจ เพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงของรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชน และบรรเทา

สาธารณสุขทั้งใน และนอกประเทศ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ตลอดจนจัดทำข้อมูล และพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการเผชิญเหตุให้ทันสมัย (กองทัพอากาศ, ๒๕๖๖)

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทำให้เห็นชัดว่า แนวโน้มสถานการณ์สาธารณสุขจะมีความรุนแรงมากขึ้น และถือเป็นภัยร้ายแรงที่จะคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของประเทศได้ ดังนั้น เมื่อทบทวนผลการปฏิบัติด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขระยะที่ผ่านมาได้สะท้อนปัญหาและความท้าทายต่อการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง กระบวนการ และองค์ความรู้ (คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ, ๒๕๕๘)

ด้วยเหตุนี้กองบิน และฝูงบิน ในสังกัดของกองทัพอากาศซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติในภารกิจการบิน ลำเลียงเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณสุขจึงต้องมีการเตรียมพร้อม ในการปฏิบัติอยู่เสมอทั้งด้านบุคลากร เครื่องบิน และยุทโธปกรณ์สนับสนุนต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันการเตรียมความพร้อม และการปฏิบัติภารกิจจึงมีความผันผวน และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังเช่นภารกิจล่าสุด การช่วยเหลือคนไทยกลับประเทศจากเหตุความขัดแย้ง ในพื้นที่ฉนวนกาซ่า ระหว่างประเทศอิสราเอล และกลุ่มฮามาส ที่มีปัจจัย และความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติภารกิจที่ซับซ้อน และยากต่อการตัดสินใจ ดังนั้นการวางแผน และการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร และการปฏิบัติงานจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติภารกิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็น การเตรียมความพร้อม ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และภารกิจต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

ถึงแม้ว่ากองทัพอากาศจะมีแผนการช่วยเหลือประชาชน และบรรเทาสาธารณสุข ที่มี รายละเอียดการจัดโครงสร้าง และความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ยังคงขาดการวางแผน และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ เป็นการเตรียมความพร้อมภารกิจเชิงรุก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง การศึกษาและวิเคราะห์ต่าง ๆ ข้างต้นมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกลยุทธ์เป็นแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการบินในภารกิจลำเลียงทางอากาศเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณสุขของกองทัพอากาศ

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาการปฏิบัติการลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณสุขของกองทัพอากาศ

๒.๒ เพื่อศึกษาการปฏิบัติการลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณสุขของหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณสุขของกองทัพอากาศ

๓. คำถามการวิจัย

กองทัพอากาศสามารถพัฒนาการปฏิบัติการลำเลียงทางอากาศเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณสุขได้อย่างไร

๔. ขอบเขตของการวิจัย

๔.๑ ศึกษาข้อมูลการปฏิบัติภารกิจการลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

๔.๒ ศึกษาการปฏิบัติภารกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานภาครัฐทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

๕. วิธีการวิจัย

ใช้กระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) จากงานวิจัย หนังสือ ตำรา วารสารที่ได้รับการตีพิมพ์ (Journal Articles) เกี่ยวกับภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของกองทัพอากาศ หน่วยงานภาครัฐในประเทศ และต่างประเทศ การบริหารจัดการองค์กร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ เครื่องมือ 7'S Mckinsey Model, PESTEL Analysis และ SWOT Analysis - TOWS Matrix เพื่อ หากลยุทธ์ (Strategy) ที่มีประสิทธิภาพ และนำผลการวิจัยที่ได้มาการวิเคราะห์ช่องว่างความแตกต่าง ของระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโดยใช้ Gap Analysis กับหลักการปฏิบัติการร่วมของกองทัพ สหรัฐอเมริกา สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติภารกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

๖. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๖.๑ กองทัพอากาศได้แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติภารกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัย

๖.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัย สามารถนำแนวทางการพัฒนาไปประยุกต์ใช้ได้

๖.๓ กองทัพอากาศได้ความเชื่อมั่นศรัทธาจากภาคประชาชน สนับสนุนนโยบายผู้บัญชาการ ทหารอากาศ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๗

๗. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

๗.๑ กลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง แผนทั่ว ๆ ไป หรือคำแนะนำที่เลือกมาใช้เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๗.๒ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การวางแผนที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ มีการกำหนด เป้าหมายระยะยาวที่แน่ชัด มีการวิเคราะห์อนาคต และความคิดเชิงการแข่งขัน

๗.๓ การวิเคราะห์ความเสี่ยง, การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) หมายถึง กระบวนการกำหนดลักษณะ ขนาด หรือขอบเขตของความเสี่ยงโดยการวิเคราะห์ภัยที่เกิดขึ้นและ ประเมินสถานะการเปิดรับต่อความเสี่ยง (Exposure) ความเปราะบาง (Vulnerability) และศักยภาพ (Capacity) ในการรับมือของชุมชน ที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การดำรงชีวิตและ

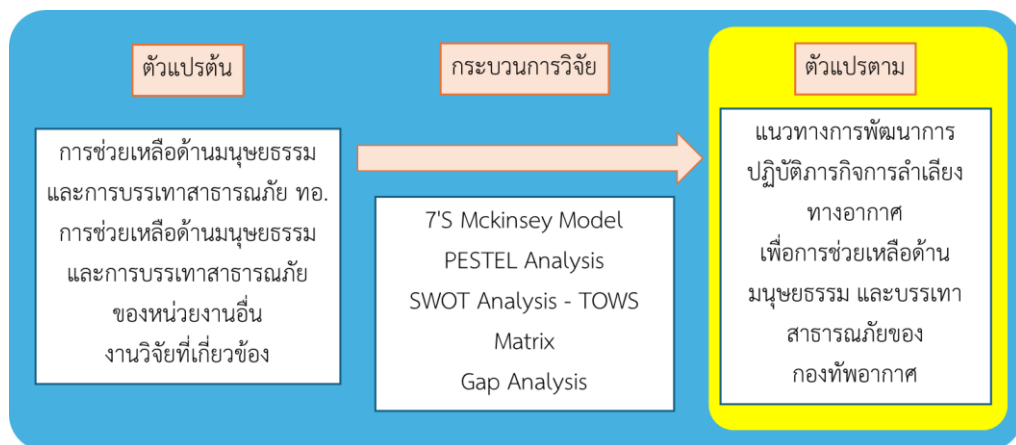
สิ่งแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นในการเกิดผลกระทบจากภัยในพื้นที่หนึ่ง ๆ มีประโยชน์ในการวางแผนเพื่อจัดการความเสี่ยงอย่างมีระบบ

๗.๔ สาธารณภัย หมายถึง อัคคีภัย วัตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศและ การก่อวินาศกรรมด้วย (คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, ๒๕๕๘)

๗.๕ ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (Humanitarian aid) หมายถึง ความช่วยเหลือด้านสิ่งของ และการลำเลียงสำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งมักจะเป็นความช่วยเหลือระยะสั้นจนกว่ารัฐบาลและสถาบันอื่น ๆ จะเข้ามาช่วยเหลือในระยะยาว ในบรรดาคนที่ต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ ผู้ไร้ที่อยู่, ผู้ลี้ภัย และผู้ประสบภัยจากภัยธรรมชาติ, สงคราม และความอดอยาก (คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, ๒๕๕๘)

๘. กรอบแนวคิดการวิจัย

ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ใช้นงานวิจัย หนังสือตำรา วารสารที่ได้รับการตีพิมพ์ (Journal Articles) เกี่ยวกับภารกิจบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของกองทัพอากาศ หน่วยงานภาครัฐในประเทศ และต่างประเทศ การบริหารจัดการองค์กร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ 7'S McKinsey Model, PESTEL Analysis และ SWOT Analysis - TOWS Matrix เพื่อหากกลยุทธ์ (Strategy) ที่มีประสิทธิภาพ และนำผลการวิจัยที่ได้มาวิเคราะห์ช่องว่างความแตกต่างของระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันโดยใช้ Gap Analysis กับหลักการปฏิบัติการร่วมของกองทัพสหรัฐอเมริกา สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ สามารถแสดงออกมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ตามภาพที่ ๑ - ๑

ภาพที่ ๑ - ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้ จะอธิบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัย เช่น สถานการณ์สาธารณภัย หลักการจัดการสาธารณภัย การบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ และการช่วยเหลือประชาชนด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยในต่างประเทศ เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นการรวบรวมข้อมูลสำคัญในภารกิจช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ตลอดจนทฤษฎีการบริหารจัดการบุคลากร และการวิเคราะห์องค์การที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการปฏิบัติภารกิจนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย

๑.๑ สถานการณ์สาธารณภัยของโลก

องค์การสหประชาชาติ คาดว่าในปี พ.ศ.๒๕๖๓ ประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นเกือบหนึ่งหมื่นล้านคน ซึ่งจะทำให้ความต้องการสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบันมีสูงมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงต้องมีการแข่งขันและการขยายตัวตามเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งผลที่จะตามมาคือ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ถูกใช้อย่างรวดเร็วและฟุ่มเฟือย และไม่คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นเหตุให้ระบบนิเวศถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คาดการณ์ว่า อุณหภูมิโลกจะเพิ่มขึ้นมากกว่า ๖ องศาเซลเซียส ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๔ - ๒๖๔๓ เนื่องจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสะสมในชั้นบรรยากาศมากเกินไปที่เคยเกิดขึ้นทำให้เกิด “ภาวะโลกร้อน” (Global Warming) ซึ่งมีผลกระทบให้สภาพภูมิอากาศเกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อฤดูกาลต่าง ๆ อาทิ ช่วงฤดูร้อนที่ยาวนานขึ้น ฤดูหนาวที่สั้นลง ภาวะแห้งแล้งรุนแรง เกิดสภาวะอากาศแปรปรวนและสภาพอากาศเลวร้ายบ่อยครั้ง และระดับของน้ำทะเลที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความเสียหายเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญต่อการพัฒนาของประเทศ

๑.๒ สถานการณ์สาธารณภัยของไทย

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทำให้เห็นชัดว่า แนวโน้มสถานการณ์สาธารณภัยจะมีความรุนแรงมากขึ้น และถือเป็นภัยร้ายแรงที่จะคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของประเทศได้ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบการพัฒนาประเทศในอนาคตอีกด้วย ดังนั้นเมื่อทบทวนผลการปฏิบัติด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยระยะที่ผ่านมาได้สะท้อนปัญหาและความท้าทายต่อการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง กระบวนการ และองค์ความรู้ดังนี้

๑.๒.๑ ด้านโครงสร้าง องค์กร และกลไกการจัดการสาธารณสุข

โครงสร้าง องค์กร และกลไก ที่รับผิดชอบเมื่อเกิดสาธารณสุขภัยของประเทศไทย มีหลายระดับหลายส่วนราชการและหน่วยงาน ตั้งแต่การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ การแจ้งเตือนภัย การเผชิญเหตุ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การให้ความช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ขณะเกิดเหตุการณ์ จนถึงการฟื้นฟูผู้ประสบภัยและพื้นที่ภายหลังการเกิดภัย ซึ่งแต่ละส่วนราชการและหน่วยงานได้ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังและมีแนวทางเฉพาะของหน่วยงานตนเอง ดังนั้นปัญหาพื้นฐาน คือการขาดความเป็นเอกภาพในการจัดการสาธารณสุขภัยทั้งในระดับชาติ จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหลักตามกฎหมายไม่สามารถสั่งการได้ครอบคลุมทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานภาคเอกชนที่เข้าร่วมในการเผชิญเหตุด้วยตนเอง ทำให้การประสานงานและการสนธิกำลังจากส่วนราชการและหน่วยงานยังขาดประสิทธิภาพส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและไม่มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ รวมถึงขาดเป้าหมาย และแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

๑.๒.๒ ด้านกระบวนการวางแผน และการสนับสนุน

การระดมทรัพยากรเข้าสู่พื้นที่ประสบภัย ยังขาดแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน เมื่อเกิดเหตุทุกหน่วยงานจะเข้าพื้นที่ประสบภัยด้วยตัวเอง ไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายในพื้นที่ ทำให้ขาดความพร้อมในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน เนื่องจากทุกหน่วยงานมุ่งให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นลำดับแรก แต่การปฏิบัติงานกลับไม่มีการวางแผนในภาพรวม ต่างหน่วยต่างปฏิบัติงาน ตามแนวทางของตนเองโดยไม่มีความรู้ความเข้าใจ ความมุ่งหมายในการปฏิบัติในภาพรวม ทำให้หน่วยเผชิญเหตุในพื้นที่ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และเป็นระบบ จึงเกิดความสับสนและล่าช้าในการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

๑.๒.๓ ด้านองค์ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณสุขภัย

การวิจัยและพัฒนาการจัดการสาธารณสุขภัยของประเทศ ยังไม่มีความชัดเจนถึงยุทธศาสตร์ ทิศทางรูปแบบ และระบบการจัดการในภาวะฉุกเฉินที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศ ขาดข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยของแต่ละประเภทภัยที่แท้จริง รวมถึงระดับนโยบายยังขาดการให้ความสำคัญกับการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

๑.๓ หลักการจัดการสาธารณสุขภัย

๑.๓.๑ แนวทางการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ

แนวทางการปฏิบัติร่วมในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารนั้น จะต้องมีการประสานงานระหว่างกันอย่างใกล้ชิด และพยายามเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้งดำรงการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายทหารจึงควรพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร เพื่อประชุมหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดการสาธารณสุขภัย รวมทั้งการบรรยายสรุปสถานการณ์ประจำวันเพื่อทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ให้ตรงกัน เพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดการสาธารณสุขภัยของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยแห่งชาติ โดยยึดตามแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล และ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย พ.ศ.๒๕๕๐

๑.๓.๒ ความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย กลยุทธ์การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ กำหนดแนวคิดเชิงกลยุทธ์ความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การประสานงานด้านมนุษยธรรมของประเทศให้มีความเป็นเอกภาพ การปฏิบัติงานการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัยของประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และการนำประเทศสู่ระดับแนวหน้าด้านการจัดการสาธารณภัย โดยมี ๔ กลยุทธ์ดังนี้ กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่มีเอกภาพ กลยุทธ์ที่ ๒ ยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรม กลยุทธ์ที่ ๓ เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสาธารณภัยของประเทศพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ และนำองค์ความรู้ของต่างประเทศมาประยุกต์ให้ตรงกับบริบทของประเทศ และกลยุทธ์ที่ ๔ ส่งเสริมบทบาทของประเทศให้เป็นแกนนำด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อให้ประเทศไทยดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อย่างต่อเนื่อง

๑.๓.๓ แนวคิดในการแก้ปัญหาภัยพิบัติ

เมื่อพิจารณาตามวงจรการจัดการภัยพิบัติ (Disaster Management Cycle) ซึ่งประกอบด้วยมาตรการในด้านการป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) การเตรียมความพร้อม (Preparedness) อันเป็นการป้องกันการเตรียมความพร้อมในการรองรับสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดจากผลกระทบของภัยพิบัติ เพื่อหลีกเลี่ยงและขัดขวางมิให้เกิดความเสียหายจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ต่อเนื่องไปจนกระทั่งการเกิดภัยพิบัติ (Disaster Impact) และการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Response) รวมไปถึงการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่าง ๆ และชุมชนให้สามารถเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นขั้นของการปฏิบัติการต่อสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดจากภัยพิบัติในทันที เพื่อขจัดหรือลดผลกระทบและความรุนแรงของภัยพิบัติ ด้วยการช่วยชีวิตป้องกันอันตรายและความสูญเสียต่าง ๆ โดยระดมทรัพยากรที่มีอยู่เข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยเร็วที่สุดและความช่วยเหลือต่าง ๆ จะต้องสนองต่อความต้องการของผู้ประสบภัยอย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาถึงมาตรการข้างต้นแล้ว การปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ ในช่วงรอยต่อในระยะแรกหากไม่มีความชัดเจนด้านการปฏิบัติ ขาดการประสานงานที่ดี หรือแม้กระทั่งขาดทักษะ ประสบการณ์ และความชำนาญของผู้ปฏิบัติแล้ว อาจทำให้ผลการปฏิบัติในภาพรวมด้านการบรรเทาสาธารณภัยยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

กองทัพเป็นองค์กรที่มีความเป็นเอกภาพสูงมาก (Elisabeth Fischer, 2011) ทั้งมีกำลังคน เครื่องมือ และการจัดการที่จำเป็นในการปฏิบัติการบรรเทาทุกข์ในระหว่างภัยพิบัติสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากที่สุด และสามารถลดทอนความเสียหายลงได้ ถึงแม้ว่าความรับผิดชอบในการตอบสนองต่อภัยพิบัติขั้นต้น จะอยู่ที่องค์กรพลเรือนในพื้นที่ก็ตาม

ถึงแม้ว่ากองทัพจะเป็นองค์กรที่มีคุณสมบัติและความเหมาะสม จนเป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติจากสังคมไทยก็ตาม แต่จากข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ เช่น กฎหมาย การกำหนดนโยบายด้านภัยพิบัติที่ยังขาดความชัดเจน และที่สำคัญคือ ในปัจจุบันนี้กองทัพไทยได้ใช้ศักยภาพของกองทัพ

ยังไม่เต็มที กล่าวคือ บทบาทการบรรเทาภัยพิบัติของกองทัพที่ยังคงเป็นไปในลักษณะเชิงรับ ในทางกลับกัน กลับมาเป็นบทบาทในเชิงรุก และมีการประสานความร่วมมือกับพลเรือน และภาคเอกชนก็จะส่งผลต่อการลดทอนความเสียหายที่เกิดจากผลกระทบของภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่ของกองทัพได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น (ศิลาปนนต์ ลำกุล และคณะ, ๒๕๕๘)

๑.๓.๔ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ โดย ทอ.มีหน้าที่ใช้กำลัง ทอ. สำหรับป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการดำเนินการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และลดความเสียหายของประชาชน โดยใช้ทรัพยากรของ ทอ.หรือทรัพยากรที่ได้รับจากภาครัฐ และเอกชน เมื่อได้รับการร้องขอ หรือเมื่อ ทอ.พิจารณาแล้วเห็นว่าสามารถดำเนินการได้ภายใต้อำนาจตามเอกสารที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดตามผนวก ก

๑.๓.๕ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยในต่างประเทศ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยในต่างประเทศผู้วิจัยได้ทบทวน หลักการการวางแผนร่วม (Joint Planning) หลักการการปฏิบัติการร่วม (Joint Operation) และหลักการปฏิบัติการร่วมในด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดจนหลักการบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีความสอดคล้อง และสามารถประยุกต์ใช้กับการวางแผน และการปฏิบัติของกองทัพอากาศได้ รายละเอียดตามผนวก ข

๒. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร และบุคลากร

๒.๑ วัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture)

๒.๑.๑ ความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กร

ประเทศต่าง ๆ ย่อมมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง องค์กรก็เช่นเดียวกัน จะมีวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกันไปในแต่ละองค์กรได้ วัฒนธรรมองค์กรจะสร้างประโยชน์หรือคุณค่าให้แก่องค์กรนั้น ๆ เช่น วัฒนธรรมในการมุ่งสร้างคุณภาพ วัฒนธรรมในการสร้างนวัตกรรม เป็นต้น จากการศึกษาของ Daniel R. Denison (1990) ในปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรและประสิทธิผลขององค์กร พบว่า วัฒนธรรมองค์กรจะส่งผลต่อประสิทธิผล (Effectiveness) ขององค์กรเป็นอย่างมาก เมื่อวัฒนธรรมนั้นก่อให้เกิดการผูกพัน (Involvement) และการมีส่วนร่วมในองค์กร การปรับตัว (Adaptability) ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร การประพฤติปฏิบัติได้สม่ำเสมอ (Consistency) ซึ่งจะทำให้เกิดการดำเนินงานที่ประสานกันและสามารถคาดหมายพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ และมีภารกิจ (และวิสัยทัศน์) ขององค์กรที่เหมาะสม ทำให้องค์กรมีกรอบและทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน

ปัจจัยทั้ง ๔ ส่วนนี้ จะทำให้องค์กรสามารถบรรลุสู่ประสิทธิผล (Effectiveness) ตามที่ต้องการได้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรจึงมีความสำคัญที่จะสนับสนุนให้องค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ และภารกิจที่กำหนดอย่างเหมาะสมได้

ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กร โดยการประเมินสภาพของวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอยู่ และประเมินความเหมาะสมหรือคุณค่าที่มีต่อองค์กร เพราะวัฒนธรรมองค์กรนั้นแตกต่างกันไปสามารถเลียนแบบกันได้ ทั้งนี้จะได้สร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมกับองค์กรตนเอง จึงเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร วัฒนธรรมองค์กรจึงจะเป็นสิ่ง

สำคัญที่แสดงออกถึงพฤติกรรมของคนในองค์กรนั้น ๆ และเกิดจากความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงของคนในองค์กรอย่างแท้จริง

๒.๑.๒ การรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่

๒.๑.๒.๑ ผู้บริหารระดับสูง (Executive) การประพฤติปฏิบัติของผู้บริหารระดับสูงที่สืบทอดกันมา ที่กระทำตนเป็นแบบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อเน้นย้ำค่านิยมและวิถีปฏิบัติต่าง ๆ ที่ผู้ก่อตั้งได้สร้างไว้

๒.๑.๒.๒ การสรรหาและการคัดเลือก (Recruitment and Selection) คนประเภทใดที่เราจะรับเข้ามา และจะเจริญก้าวหน้าในองค์กรนั้น จะต้องผ่านกลไกการสรรหาและคัดเลือก โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกคนที่มีความสามารถและมีทัศนคติที่สอดคล้องเข้ากันได้กับวัฒนธรรมองค์กรเป็นสำคัญ

๒.๑.๒.๓ กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization Process) เป็นกระบวนการในการปรับพนักงานให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์กร โดยอาศัยแนวทางต่าง ๆ เช่น การปฐมนิเทศแบบเข้มข้น โดยการฉายสไลด์และแนะนำบริษัท การให้ข้อมูลในเรื่องวิสัยทัศน์ ภารกิจปรัชญาและค่านิยมขององค์กร เป็นต้น

๒.๑.๒.๔ การออกแบบโครงสร้าง โครงสร้างจะเป็นตัวกำหนดลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายต่าง ๆ และบุคคลต่าง ๆ ในองค์กร เช่น การจัดตั้งทีมข้ามสายงาน หรือการกำหนดระดับการควบคุมบังคับบัญชาในองค์กรแห่งนั้น เป็นต้น

๒.๑.๒.๕ ระบบต่าง ๆ ขององค์กร และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สำคัญในการทำงานขององค์กรนั้น ๆ จะมีงานที่เกิดขึ้นประจำ ดังนั้น ระบบงานหรือขั้นตอนการทำงานที่ถูกกำหนดซ้ำ ๆ เหล่านี้ จะถูกออกแบบเพื่อให้เน้นย้ำค่านิยมขององค์กร หรือสื่อสารค่านิยมที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องการได้

๒.๑.๒.๖ แนวทางในการจัดสรรรางวัลและสถานภาพ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการจูงใจบุคลากรให้คงอยู่ และช่วยในการสื่อสารค่านิยมและการให้ความสำคัญในกิจกรรมหรือเรื่องราวบางอย่างโดยการเชื่อมโยงกับการให้รางวัล

๒.๑.๒.๗ การออกแบบอาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น การออกแบบการจัดตั้งโต๊ะเก้าอี้ ฉากกั้น เป็นต้น ซึ่งสไตล์การตกแต่งห้องจะแสดงให้เห็นถึงค่านิยมหรือความเชื่อบางอย่างได้ เช่น จะส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์กัน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม หรือมีการแบ่งแยกอาณาเขตของแต่ละคนหรือแต่ละฝ่ายชัดเจนมากน้อยแค่ไหน เป็นต้น

๒.๒ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Bernard M. Bass & Ronald E. Riggio (1995) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมอีก ๑ องค์ประกอบ คือ การสร้างแรงบันดาลใจ โดยได้เสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยใช้ชื่อย่อว่า “4 I’s” ประกอบด้วย ๑) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือการสร้างบารมี หรือภาวะผู้นำบารมี (Idealized Influence or Charisma Leadership) คือ การที่ผู้นำประพฤติตนเป็นแบบอย่างหรือเป็นโมเดลสำหรับผู้ตาม ผู้นำจะเป็นที่ยกย่อง เคารพ นับถือ ศรัทธา ไว้วางใจและทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจ เมื่อได้ร่วมงานกับผู้ตามจะพยายามประพฤติ

ปฏิบัติเหมือนกับผู้นำและต้องการเลียนแบบผู้นำของเขา สิ่ง que ผู้นำต้องปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงคุณลักษณะนี้คือ ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม ผู้นำจะมีพฤติกรรมที่มีความสม่ำเสมอมากกว่า การเอาแต่อารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต ผู้นำจะเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง ผู้นำจะหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน แต่จะประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม ผู้นำจะแสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด ความมีสมรรถภาพ ความตั้งใจ การเชื่อมั่นในตนเอง ความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยมของเขา ผู้นำจะเสริมความภาคภูมิใจ ความจงรักภักดี และความมั่นใจของผู้ตาม และทำให้ผู้ตามมีความเป็นพวกเดียวกันกับผู้นำ โดยอาศัยวิสัยทัศน์และการมีจุดประสงค์ร่วมกัน ผู้นำแสดงความมั่นใจช่วยสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ผู้ตามจะเลียนแบบผู้นำและพฤติกรรมของผู้นำจากการสร้างความมั่นใจในตัวเอง สร้างประสิทธิภาพและเคารพในตนเอง ผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงรักษาอิทธิพลของตนในการบรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติภาระหน้าที่ ขององค์กรได้

๒) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation) คือ การที่ผู้นำจะประพฤติในการจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม โดยการสร้างแรงบันดาลใจภายใน การให้ความหมายและความท้าทายในงานของผู้ตาม ผู้นำจะกระตุ้นจิตวิญญาณของทีมให้มีความกระตือรือร้น โดยการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำจะแสดงการอุทิศตัวหรือผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน และแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตามมองข้ามผลประโยชน์ของตน เพื่อวิสัยทัศน์และการกิจขององค์กร ผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามพัฒนาความผูกพันของตนต่อเป้าหมายระยะยาวและบ่อยครั้งพบว่า การสร้างแรงบันดาลใจนี้เกิดขึ้นผ่านการคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคลและกระตุ้นให้พวกเขาสามารถจัดการกับปัญหาที่ตนเองเผชิญได้

๓) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) คือ การที่ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์โดยมีผู้นำมีการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีการตั้งสมมติฐาน การเปลี่ยนกรอบ การมองปัญหา และการเผชิญกับสถานการณ์เก่า ๆ ด้วยวิถีทางแบบใหม่ ๆ มีการจูงใจและสนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพิจารณาปัญหาและการหาคำตอบของปัญหา ผู้นำมีการกระตุ้นให้ผู้ตามแสดงความคิดและเหตุผล และ ไม่วิจารณ์ความคิดของผู้ตามแม้ว่ามันจะแตกต่างไปจากความคิดของผู้นำ ผู้นำทำให้ผู้ตามรู้สึกว่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายและเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยผู้นำจะสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ตามว่าปัญหาทุกอย่างมีวิธีแก้ไข แม้บางปัญหาจะมีอุปสรรคมากมาย ผู้นำจะพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ จากความร่วมมือในการแก้ปัญหาของผู้ตามทุกคน รวมทั้งผู้ตามได้รับการกระตุ้นให้ตั้งคำถามต่อค่านิยมของตนเอง ความเชื่อ และประเพณี การกระตุ้นทางปัญญาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความสามารถของ ผู้ตามในการที่จะตระหนัก เข้าใจปัญหาด้วยตนเอง และ

๔) การคำนึงถึงความสามารถส่วนบุคคล (Individualized Consideration) คือ ผู้นำจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล และทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญผู้นำจะเป็นที่ปรึกษา เพื่อการพัฒนาผู้ตาม โดยจะเอาใจใส่ในด้านความต้องการของแต่ละบุคคล เพื่อความสำเร็จและเติบโตของแต่ละคน ผู้นำจะพัฒนาศักยภาพของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้สูงขึ้น และยังปฏิบัติต่อผู้ตามโดยให้โอกาส ในการเรียนรู้สิ่ง

ใหม่ ๆ สร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการ ผู้นำมีการส่งเสริมการสื่อสารสองทาง มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นการส่วนตัว และให้ความสนใจในความกังวลของผู้ตาม รวมทั้งยังมองบุคคลเป็นบุคคล มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ท้าทายความสามารถ

๒.๓ การจัดการบุคลากรที่มีความสามารถสูง

ในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเราต้องได้คนที่เหมาะสมเข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำต้องหาจุดสมดุลระหว่างการให้ความสำคัญกับความต้องการขององค์กร กับความต้องการ และเป้าหมายในชีวิตส่วนตัวของพนักงาน หรือที่เรียกว่า สัญญาประชาคม แต่การกระทำเช่นนั้นได้อาจจะเป็นเรื่องที่ทำทนาย ผู้นำจึงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบต่าง ๆ เพื่อเป็นการเคารพต่อสัญญาประชาคม โดยการใช้นักบริหารให้เหมาะสม การใช้ประโยชน์จากการประเมินผลงานอย่างเหมาะสม ให้โอกาสคนได้พัฒนาความสามารถ จูงใจด้วยรางวัลและผลตอบแทน และสุดท้ายผสมผสานองค์ประกอบข้างต้นเป็นวัฒนธรรมองค์กร แต่อย่างไรก็ตามผู้นำจะต้องทำให้ทีมงานมีแรงจูงใจในการสร้างผลลัพธ์ร่วมกัน ในแบบที่แต่ละคนไม่สามารถสร้างได้เพียงลำพัง

แนวคิดการจัดการบุคลากรที่มีความสามารถสูงประกอบด้วย ๓ ประการ โดยเริ่มจากการปรับให้บุคลากรที่มีความสามารถสูงมีลักษณะที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งสามารถทำได้โดยการสื่อสารทิศทางขององค์กรให้ไปถึงบุคลากรที่มีความสามารถสูง และทำความเข้าใจว่า พวกเขาจะสามารถทำอะไรได้บ้างเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ต่อมาคือการทำให้บุคลากรที่มีความสามารถสูงยึดมั่นต่อความพยายามเพื่อความสำเร็จ โดยให้เหตุผลว่าทำไมพวกเขาจึงควรทำเช่นนั้น และสุดท้ายคือการวัดผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีความสามารถสูงและรายงานผลย้อนกลับ การวัดผลจะช่วยให้บุคลากรที่มีความสามารถเข้าใจระดับผลการปฏิบัติงานของตนเอง และช่วยให้ทราบว่า จะสามารถพัฒนาผลการปฏิบัติงานได้อย่างไร แนวคิดการจัดการบุคลากรที่มีความสามารถสูงทั้ง ๓ ประการจะไม่เป็นขั้นตอนแต่จะเป็นในลักษณะของวงจร ๓ ส่วนที่เชื่อมโยงกัน

การจัดการบุคลากรที่มีความสามารถสูงให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างระบบเพื่อรองรับบุคลากรกลุ่มนี้ ซึ่งมีความแตกต่างจากคนทั่วไปทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ความต้องการ และความคาดหวัง ดังนั้นการขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารจัดการคนเก่งมีแนวทาง ๔ ประการ ได้แก่ ขั้นตอนแรก การระบุตัวบุคลากรที่มีความสามารถสูง (Identifying Talent) หมายถึงขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการค้นหาบุคลากรที่มีความสามารถหรือคนเก่ง ด้วยการประเมินศักยภาพของพนักงานตาม Competency Model ขององค์กรเพื่อจำแนกบุคลากรที่มีความสามารถออกจากพนักงานคนอื่น ๆ ขั้นตอนที่สองคือ การพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถสูง (Developing Talent) เป็นขั้นตอนที่มุ่งไปที่การพัฒนา Competency และการจัดทำแผนพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Development Plan) ของกลุ่มพนักงานที่มีความสามารถสูง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรเหล่านี้สำหรับการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอนาคต ร่วมกับการจัดทำ “แผนผู้สืบทอดตำแหน่ง” (Succession Planning) ของตำแหน่งที่สำคัญ (Key Position) ขององค์กรไปพร้อม ๆ กัน ขั้นตอนต่อมาควรมีการให้รางวัลแก่บุคลากรที่มีความสามารถสูง (Rewarding Talent) ซึ่งรวมถึงการลงทุนกับกลุ่มบุคลากรที่มีความสามารถสูง (Talent Pool) ขององค์กรอย่างเหมาะสม และสุดท้ายที่ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การรักษาบุคลากรที่มีความสามารถสูงไว้กับองค์กร คือ

การดำเนินกิจกรรมการสนับสนุนเพื่อรักษาและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรที่มีความสามารถสูงเหล่านี้ ทุ่มเทและสร้างผลงานที่ดีเลิศให้แก่องค์กรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเป็นการรักษาบุคลากรที่มีความสามารถสูงให้อยู่กับองค์กรไปนาน ๆ

๓. การจัดการเชิงกลยุทธ์

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปทฤษฎีทางการวิเคราะห์องค์กร เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการหาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยซึ่งจะส่งผลให้เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ได้แก่ ทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร McKinsey 7'S Model, ทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร PESTEL Analysis และ 5-Factor Model รายละเอียดตามผนวก ค

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้เป็นการกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย กระบวนการตามกรอบวิธีการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารที่ใช้ในการศึกษาและประเภทของแหล่งข้อมูล ตลอดจนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ขั้นตอนการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ ๑ - ๑ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

๑.๑ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณภัยในระดับโลก สถานการณ์ด้านสาธารณภัยของประเทศไทย และหลักการจัดการสาธารณภัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการด้านสาธารณภัยของประเทศไทย กองทัพอากาศ ตลอดจนการจัดการด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยในต่างประเทศ โดยศึกษาบทเรียนที่ผ่านมา วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและความท้าทายเปรียบเทียบกับ เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการภารกิจช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัยที่ดีที่สุด

๑.๒ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร และบุคลากร โดยการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการจัดการบุคลากรที่มีความสามารถสูง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ได้รับการยอมรับว่ามีผลต่อความสำเร็จขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพขององค์กรที่จะมีผลต่อการปฏิบัติการภารกิจช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย นอกเหนือจากปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ได้จากการศึกษาหลักการจัดการสาธารณภัย

๑.๓ ศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ ทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร McKinsey 7'S Model และ ทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร PESTEL Analysis เป็นเครื่องมือในวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและความท้าทาย (SWOT Analysis) ขององค์กรต่าง ๆ ที่ปฏิบัติการภารกิจช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อนำกลยุทธ์ที่ได้มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการของกองทัพอากาศ

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเอกสาร ๒ ประเภท ได้แก่ เอกสารขั้นต้น หรือเอกสารปฐมภูมิ (Primary Document) และเอกสารชั้นรอง หรือเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Document)

๒.๑ เอกสารปฐมภูมิ (Primary Document) ซึ่งประกอบด้วย แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม และของ กองทัพอากาศ ตลอดจนหลักนิยามพื้นฐานและหลักนิยามปฏิบัติการของกองทัพอากาศ และหลักการ ปฏิบัติการร่วมต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกาในภารกิจช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทา สาธารณภัย

๒.๒ เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Document) ซึ่งประกอบด้วย เอกสารวิจัยและบทความ ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัย โดยมีหลักเกณฑ์ใน การคัดเลือกเอกสารทั้งหมด ๔ ประการ ตามแนวทางของ Scott (Scott, 1990) ซึ่งประกอบด้วย มีความถูกต้อง (Authenticity) มีความน่าเชื่อถือ (Credibility) มีความเป็นตัวแทน (Representativeness) และมีความหมายชัดเจน (Meaning) มีแหล่งข้อมูลจากวารสารที่ได้รับการตีพิมพ์ (Journal Articles) ของประเทศไทยและต่างประเทศจากฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งประกอบด้วย งานวิจัย บทความ วิชาการ หนังสือและตำราที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๓. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประเภทของการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อหาคำตอบว่า กองทัพอากาศจะสามารถพัฒนาการปฏิบัติการจลกำลังทางอากาศเพื่อช่วยเหลือด้าน มนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างไร ซึ่งปัจจุบันแนวทางที่มียังสามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการศึกษากลับไปปัญหาข้อขัดข้องจากบทเรียนที่ผ่านมา และการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใน อนาคต การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยการแยกแยะ องค์ประกอบของเนื้อหา และนำมาจัดระบบ เช่น เนื้อหาที่มีลักษณะ หรือมีความสัมพันธ์ของข้อมูล คล้ายคลึงกัน ให้จัดอยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน หรือเนื้อหาที่มีความแตกต่างกัน ให้วิเคราะห์หา ความสัมพันธ์แบบเปรียบเทียบกัน เป็นต้น (เบญญา, ๒๕๕๒) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการ จัดหมวดหมู่ของเนื้อหาอย่างเป็นระบบแล้ว จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือทางความคิด มากกว่าการใช้ เครื่องมือทางสถิติ และอาศัยความเข้าใจบริบทของปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา (ชาย โพธิ์สิตา, ๒๕๖๒) เมื่อมีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือจากที่ได้อธิบายไปแล้วในหัวข้อ การเก็บรวบรวมข้อมูล ต่อไปเป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่

๓.๑ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผู้วิจัยใช้เป็นส่วนเสริมในการวิจัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหากับเอกสารปฐมภูมิ ตามขั้นตอนของ สุกางค์ จันทวานิช (๒๕๕๙) เอกสารที่วิเคราะห์ซึ่งประกอบด้วย แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนของกระทรวงกลาโหม และแผนของกองทัพอากาศ ตลอดจน หลักนิยามพื้นฐานและหลักนิยามปฏิบัติการของกองทัพอากาศ และหลักการปฏิบัติการร่วมต่าง ๆ ของ ประเทศสหรัฐอเมริกาในภารกิจช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัย

๓.๒ การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction)

การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยในการทำวิจัยครั้งนี้ จะใช้วิธีการทำข้อสรุปจากข้อมูลบันทึกหรือการบรรยายจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ เนื่องจากไม่ต้องการข้อมูลที่ซับซ้อนมากและมีข้อจำกัดด้านเวลา (พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร, ๒๕๕๙) จะใช้เพียงการหาข้อสรุปโดยใช้เครื่องมือ McKinsey 7'S Model และ ทฤษฎีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร PESTEL Analysis เป็นเครื่องมือในวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและความท้าทาย และนำเข้าสู่การวิเคราะห์ SWOT Analysis ควบคู่กับ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในแนวทางการพัฒนาภารกิจลำเลียงทางอากาศเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนใช้เครื่องมือ Gap Analysis โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน (Current Condition) และกำหนดสถานะแวดล้อมที่ต้องการ (Desired Condition) ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ของการพัฒนา ผลลัพธ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ คือ แนวทางการพัฒนาภารกิจลำเลียงทางอากาศเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ และในการวิจัยนี้จะมีความครอบคลุมแค่ในระดับหน่วยงานหรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเท่านั้น ไม่ได้สรุปรวมไปถึงหน่วยงานหรือองค์การอื่น

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะอธิบายถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก โดยใช้เครื่องมือ McKinsey 7'S Model และ PESTEL Analysis ตามลำดับ หลังจากนั้นนำปัจจัยที่ได้ไปวิเคราะห์เป็นจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและความท้าทาย หรือ SWOT Analysis และนำปัจจัยที่ได้มาสังเคราะห์โดยใช้ TOWS Matrix ออกมาเป็นกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการปฏิบัติการ

๑. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

ผู้วิจัยใช้โมเดล McKinsey 7'S Model ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในขององค์กร ที่ปฏิบัติการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยเป็นภาพรวม แต่เน้นไปที่ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่ปฏิบัติการนี้โดยตรง เนื่องจากความจำกัดด้วยเวลา และการหาข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ Strategy คือ ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ขององค์กร หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่เป็นแนวทางเดียวกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชา ตามแผนบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชน พ.ศ.๒๕๖๕ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการบรรเทาสาธารณภัยในระดับชาติ อย่างไรก็ตามแผนดังกล่าวเน้นไปที่การจัดโครงสร้าง และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ยังคงขาดขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติ และการถ่ายทอดแผนและกลยุทธ์ไปสู่ผู้ปฏิบัติที่มีความชัดเจน

๑.๒ Structure คือ โครงสร้างขององค์กร จุดแข็งของโครงสร้างองค์กรแบบข้าราชการ คือ มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน แต่การมีระดับชั้นของการบังคับบัญชามากเกินไปทำให้การตัดสินใจ และการปฏิบัติเกิดความล่าช้า และการจัดโครงสร้างในกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมมีความซับซ้อน ถึงแม้ว่าศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองบิน จะมีผู้บังคับการกองบินเป็นผู้รับผิดชอบ แต่เมื่อเกิดสถานการณ์รุนแรงจะขึ้นการควบคุมกับศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ จะทำให้การสั่งการภายในกองบินขาดความเป็นเอกภาพ และเกิดความล่าช้าในการปฏิบัติ

๑.๓ System ระบบการดำเนินงานขององค์กร ระบบการทำงานของกองบิน ผู้ปฏิบัติงาน และหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่มีภารกิจหลัก และภารกิจรอง และมีแผนการฝึกเพื่อเตรียมกำลังสำหรับภารกิจอย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดทำระเบียบปฏิบัติประจำ (รปป.) และมีการฝึกอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีการถ่ายทอดทักษะและองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ตลอดจนมีระบบความก้าวหน้าในสาขาที่เชี่ยวชาญ ทั้งนักบิน ช่าง สื่อสาร และเจ้าหน้าที่ขนส่งทางอากาศ ตั้งแต่เป็นผู้ปฏิบัติไปจนถึงระดับครู ทำให้บุคลากรในหน่วยงานมีเป้าหมายในการทำงาน และความก้าวหน้าในงานที่ชัดเจน

๑.๔ Skill คือ ทักษะหรือความรู้ความสามารถขององค์กร เนื่องจากกองบิน และผู้ปฏิบัติงานที่มีภารกิจหลักด้านการลำเลียง และมีการฝึก ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ เช่น สถาบัน

เวชศาสตร์การบิน จึงมักได้รับมอบหมายภารกิจพิเศษในการลำเลียง โดยเฉพาะภารกิจเพื่อการช่วยเหลือประชาชน ดังนั้นบุคลากรในหน่วยจึงมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในการจัดการกับภารกิจนี้ เช่น การเตรียมข้อมูลการบินในสนามบินที่ไม่คุ้นเคย การบริหารจัดการการซ่อมบำรุง การจัดการความเสี่ยง ไปจนถึงการจัดการสิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ในการช่วยเหลือทั้งที่เป็นยุทธโศปกรณ์ และสิ่งของทั่ว ๆ ไป ในด้านทักษะและความรู้ของบุคลากรจึงเป็นจุดแข็งและเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญยิ่งของภารกิจ อีกจุดแข็งหนึ่งที่เป็นปัจจัยความสำเร็จของภารกิจ คือทักษะด้านการติดต่อประสาน เนื่องจาก การปฏิบัติการภารกิจมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วนทั้งในกองทัพอากาศ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมไปถึงหน่วยงานต่างประเทศ

๑.๕ Style คือ รูปแบบหรือลักษณะแบบแผนในการบริหารงานขององค์กร โดยรวมถึงภาวะผู้นำที่มีความสำคัญทั้งด้านความมีเอกภาพ การตัดสินใจ ทักษะการบริหารจัดการ และด้านขวัญกำลังใจ เป็นที่ทราบกันดีในทุกหน่วยงาน และได้รับการพิสูจน์จากเอกสารตำรา และงานวิจัยมากมาย ดังนั้นในภารกิจที่มีความเสี่ยง ความซับซ้อนผันผวน ภาวะผู้นำในภารกิจจึงมีความสำคัญมากอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กองบิน ๖ และฝูงบินในสังกัดที่ผ่านการปฏิบัติการกิจในทำนองนี้มาอย่างหลากหลาย จึงเป็นอีกปัจจัยความสำเร็จหนึ่งในการบริหารจัดการ และเป็นขวัญกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชา

๑.๖ Staff คือ บุคลากรในองค์กร นอกจากจะมีทักษะและความรู้ความสามารถเฉพาะทางแล้ว บุคลากรในหน่วยงานได้รับการฝึกอย่างเป็นระบบ และมีการถ่ายทอดกันจากรุ่นสู่รุ่น และการปกครองบังคับบัญชากันเองในฝ่ายที่รับผิดชอบ ถือว่าเป็นจุดแข็งในหน่วยงาน แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการบรรจุบุคลากรที่เข้ามาทำงานยังไม่เพียงพอ และมีปัญหาเรื่องการลาออกจากราชการ เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะบุคลากรที่เป็นช่างอากาศ และเจ้าหน้าที่ขนส่งทางอากาศ

๑.๗ Shared value คือ ค่านิยมหลักที่มีร่วมกันขององค์กร จุดแข็งด้านค่านิยมหลักขององค์กรถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เนื่องจากหน่วยงานที่ปฏิบัติการกิจร่วมกัน ได้รับมอบภารกิจในการช่วยเหลือประชาชนมาอย่างต่อเนื่อง และแต่ละหน่วยงานก็มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน เป็นที่ภาคภูมิใจของบุคลากรที่ได้ทำงานเพื่อประชาชน และประเทศชาติอย่างแท้จริง ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร และขวัญกำลังใจในการทำงานอย่างเต็มใจ เข้มแข็ง และมุ่งมั่นให้ภารกิจประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าการทำงานจะเหน็ดเหนื่อย ไม่ได้พักผ่อน และไม่สามารถเลือกเวลา สถานที่ในการปฏิบัติได้

๒. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

ผู้วิจัยใช้ PESTEL Analysis ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ออนไลน์, ๒๕๖๗) ที่ปฏิบัติการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยเป็นภาพรวม โดยวิเคราะห์นโยบายของผู้บังคับบัญชาในระดับประเทศ และระดับกองทัพ สภาพแวดล้อมนอกที่อาจจะเป็นโอกาส และความท้าทายต่อการพัฒนาองค์กร และการปฏิบัติการกิจ ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี รวมไปถึงด้านกฎหมาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ ด้านการเมือง (Political) วิเคราะห์ถึงนโยบายของรัฐบาลในที่นี่ หมายถึงนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และนโยบายของผู้บัญชาการทหารอากาศ ซึ่งมีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันคือ การให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรเพื่อช่วยเหลือประชาชนในทุกมิติ อีกทั้ง

ในปัจจุบันทางการเมืองฝ่ายค้าน และคณะกรรมการการทหารต่างมีท่าทีในเชิงบวกต่อแผนการพัฒนากองทัพอากาศ (วิโรจน์ ชม ผบ.ทอ.ให้ความร่วมมือ, ออนไลน์, ๒๕๖๗) ซึ่งเป็นโอกาสที่กองบินและหน่วยบินจะได้รับสนับสนุนทรัพยากรในการพัฒนาการปฏิบัติการกิจให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดี ไม่ว่าจะเป็นระหว่างประเทศมหาอำนาจ และในระดับภูมิภาคอาเซียน สามารถส่งเสริมความร่วมมือกันทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะ และทรัพยากรในการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยได้อีกด้วย

๒.๒ ด้านเศรษฐกิจ (Economic) วิเคราะห์ถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจการเงิน ถึงแม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยยังคงประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ แต่การจัดสรรทรัพยากร และงบประมาณของประเทศยังคงให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือประชาชน แต่อย่างไรก็ตามการใช้ทรัพยากร และงบประมาณอย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพ และโปร่งใส เป็นความท้าทายที่กองทัพอากาศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภารกิจต้องคำนึงถึงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในปัจจุบัน

๒.๓ ด้านสังคม (Social) สังคมในที่นี้จะขอวิเคราะห์ไปที่ประชาชนมีมุมมองต่อกองทัพอากาศในการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร เป็นโอกาสหรืออุปสรรคต่อการพัฒนาภารกิจ ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าสังคม และประชาชนต่างตั้งคำถามถึงบทบาทหน้าที่ของทหารในสภาวะสงครามซึ่งยากที่จะเกิดขึ้น จึงเกิดข้อสงสัยว่ามีทหารไว้ทำไม แต่จริง ๆ แล้วการมีทหารเพื่อเหตุผลด้านความมั่นคงยังมีความจำเป็นอยู่ อย่างไรก็ตามทหารยังคงมีบทบาทในการต่อสู้ต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหาสาธารณสุข การก่อการร้าย ยาเสพติด เป็นต้น มุมมองของประชาชนจึงมีทัศนคติเชิงบวกต่อทหารในการปฏิบัติการกิจทางทหารที่มีใช้สงคราม (MOOTWAR) ดังกล่าวข้างต้น ทำให้รัฐบาล และผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือประชาชนเป็นปัจจัยส่งเสริมให้กับหน่วยงานต้องเน้นประสิทธิภาพในการปฏิบัติเพื่อเป็นภาพลักษณ์ที่ดีต่อกองทัพอากาศ

๒.๔ ด้านเทคโนโลยี (Technology) ในด้านเทคโนโลยีปัจจุบันมีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การปฏิบัติการกิจการบิน และภารกิจการช่วยเหลือมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ถึงแม้จะเป็นสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย แต่การหาข้อมูล และการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันมีส่วนช่วยได้มาก แต่ความซับซ้อนด้านอื่น ๆ เช่น การเมือง สังคม และกฎหมายยังคงเป็นความท้าทายที่ต้องใช้การบริหารจัดการความเสียหายอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ภารกิจมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้เทคโนโลยีอุบัติใหม่ยังเป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย กล่าวคือ จะเป็นส่วนส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจ แต่ต้องมีการวางแผนเตรียมพร้อมด้านองค์ความรู้ และบุคลากรเพื่อรองรับกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้วยเช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบอากาศยานไร้คนขับ (UAS) เป็นต้น

๒.๕ ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) การวิเคราะห์ด้านนี้มุ่งเน้นไปที่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งภารกิจการบินลำเลียง และการช่วยเหลือประชาชนอาจจะส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ แต่ความท้าทายที่ต้องคำนึงถึงคือ การเลือกใช้อากาศยานและยุทธโศปกรณ์ให้เหมาะสมกับภารกิจเพื่อประหยัดทรัพยากร และเพื่อลดการปลดปล่อยมลพิษทำลายสิ่งแวดล้อม

๒.๖ ด้านกฎหมาย (Legal) การวิเคราะห์ปัจจัยด้านกฎหมายมักเป็นสิ่งที่องค์กรภาครัฐมองข้าม แต่ในปัจจุบันประชาชนต้องให้ความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นด้านความโปร่งใส การให้ข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้อง นอกจากนี้ความผันผวนของโลกอันเกิดจากความขัดแย้งทางด้าน

ภูมิรัฐศาสตร์ทำให้ความซับซ้อนในการปฏิบัติการกิจช่วยเหลือประชาชนมีความยากลำบากมากยิ่งขึ้น เพราะเกี่ยวโยงถึงกฎหมายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การบินผ่านน่านฟ้าของประเทศที่เป็น คู่ขัดแย้ง เป็นต้น ซึ่งเห็นได้จากภารกิจการช่วยเหลือคนไทยในประเทศอิสราเอลที่ผ่านมา ดังนั้นปัจจัย ด้านกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

๓. การวิเคราะห์จุดอ่อน และจุดแข็ง โอกาสและความท้าทายในภารกิจการลำเลียง ทางอากาศเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพอากาศ

๓.๑ จุดแข็ง

S1 เจตนาารมณ์ของผู้บังคับบัญชา และวัตถุประสงค์ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน พ.ศ.๒๕๖๕ มีความสอดคล้องกับแผนการบรรเทาสาธารณภัยในระดับชาติ

S2 โครงสร้างองค์กรมีสายการบังคับบัญชา และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน

S3 มีการจัดทำระเบียบปฏิบัติประจำเป็นระบบการฝึกเพื่อเตรียมกำลังสำหรับภารกิจ และมีระบบความก้าวหน้าในสาขาที่เชี่ยวชาญ

S4 บุคลากรในหน่วยมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในการจัดการกับภารกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย

S5 บุคลากรมีทักษะด้านการติดต่อประสาน ทั้งหน่วยงานในกองทัพและหน่วยงาน ภายนอก

S6 ผู้นำหน่วยงานมีประสบการณ์ และสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

S7 การให้อำนาจการบังคับบัญชาตนเองในหน่วยงานที่รับผิดชอบงานแต่ละส่วน ทำให้การทำงานมีความยืดหยุ่น คล่องตัว

S8 หน่วยงานที่ปฏิบัติการกิจมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง

๓.๒ จุดอ่อน

W1 แผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจขาดการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติ และการถ่ายทอดแผนและกลยุทธ์ไปสู่ผู้ปฏิบัติที่มีขาดความชัดเจน

W2 การจัดโครงสร้างในภารกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมมีความซับซ้อน เมื่อเกิดสถานการณ์สาธารณภัยขึ้นอาจขาดเอกภาพในการบังคับบัญชา และความล่าช้าในการตัดสินใจ

W3 บุคลากรไม่เพียงพอ และมีปัญหาเรื่องการลาออกรายการเนื่องจากสภาพทาง เศรษฐกิจ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ช่างอากาศ และเจ้าหน้าที่ขนส่งทางอากาศ

๓.๓ โอกาส

O1 นโยบายรัฐบาล และนโยบายผู้บังคับบัญชาระดับสูงให้ความสำคัญกับภารกิจการช่วยเหลือประชาชน

O2 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดีระหว่างประเทศไทยกับมหาอำนาจ และในระดับ ภูมิภาคอาเซียน สามารถส่งเสริมความร่วมมือกันทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะ และทรัพยากรในภารกิจ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยได้

O3 การจัดสรรทรัพยากร และงบประมาณของประเทศให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือประชาชน

O4 ประชาชนมีทัศนคติเชิงบวกต่อทหารในการปฏิบัติภารกิจทางทหารที่มีใช้สงคราม (MOOTWAR)

O5 การช่วยเหลือประชาชนที่มีประสิทธิภาพเป็นภาพลักษณ์ที่ดีต่อกองทัพอากาศ

O6 เทคโนโลยีปัจจุบันทำให้การปฏิบัติภารกิจการบิน และภารกิจช่วยเหลือมีความปลอดภัย และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

O7 เทคโนโลยีอุบัติใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ระบบอากาศยานไร้คนขับ (UAS) เป็นส่วนส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจ เป็นต้น

๓.๔ ความท้าทาย

T1 ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำการอนุมัติงบประมาณเพื่อการพัฒนา ยุทธโศภกรรมเป็นไปอย่างจำกัด

T2 ประชาชนมีทัศนคติเชิงลบกับการใช้ทรัพยากร และงบประมาณของกองทัพ

T3 ประชาชนมีทัศนคติเชิงลบกับบทบาทของทหารในด้านความมั่นคง

T4 การพัฒนาเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้ต้องมีการเตรียมพร้อมทั้งองค์ความรู้ ทักษะ และบุคลากร และการจัดหายุทธโศภกรรมสมัยใหม่ใช้งบประมาณสูง

T5 การเลือกใช้อากาศยานและยุทธโศภกรรมให้เหมาะสมกับภารกิจ เพื่อประหยัดทรัพยากร และเพื่อลดการปลดปล่อยมลพิษทำลายสิ่งแวดล้อม

T6 ความขัดแย้งทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ทำให้ความซับซ้อนในการปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือประชาชนมีความยากลำบากมากยิ่งขึ้น เพราะเกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ

๔. การสังเคราะห์กลยุทธ์ในการกิจการลำเลียงทางอากาศเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

สรุปผลการศึกษาจากการการสังเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและความท้าทายในการกิจการลำเลียงทางอากาศเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ ได้กลยุทธ์เชิงรุก เชิงแก้ไข เชิงป้องกัน และเชิงรับซึ่งมีรายละเอียดในตารางที่ ๔ - ๑

ตารางที่ ๔ - ๑ ตารางการวิเคราะห์กลยุทธ์ เชิงรุก-เชิงแก้ไข-เชิงป้องกัน-เชิงรับ (TOWS Matrix)

ปัจจัยภายใน ปัจจัย ภายนอก	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
โอกาส (O)	<p>กลยุทธ์เชิงรุก SO</p> <p>SO1 จัดทำแผนการพัฒนายุทธศาสตร์เทคโนโลยี และบุคลากรในระยะสั้น และระยะยาวเพื่อนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้ข้อเสนอแนะต่อฝ่ายอำนวยการเพื่อการตอบสนองภารกิจที่ซับซ้อนขึ้นในอนาคตได้อย่างยั่งยืน (S1 O1 O3 O4)</p> <p>SO2 จัดให้มีการฝึกผู้ปฏิบัติการกิจและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และทักษะกับหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ตลอดจนมิตรประเทศ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติการกิจ (S3 S4 S5 O2 O6 O7)</p> <p>SO3 ผู้บังคับบัญชา หรือผู้นำควรให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดวิสัยทัศน์กลยุทธ์ และเป้าหมายขององค์กรให้ชัดเจนในด้านการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชน (S1 S2 S4 O1)</p> <p>SO4 ผู้นำของหน่วยงานในภารกิจควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรด้านความเสียสละ ความสามัคคี อันจะเกิดผลดีต่อองค์กร สามารถแก้ไขปัญหาคุศลกรไม่เพียงพอ ตลอดจนภาพลักษณ์ที่ดีของกองทัพอากาศ (S6 S7 S8 O4 O5)</p> <p>SO5 ควรมีการประชาสัมพันธ์ภารกิจการช่วยเหลือประชาชนในขั้นตอนต่าง ๆ ในหลากหลายช่องทาง และสื่อสังคมออนไลน์ ตั้งแต่การวางแผน การเตรียมการ ไปจนถึงขั้นตอนระหว่างปฏิบัติงานจริง และการสรุปทบทวนที่ได้รับ ทั้งนี้ เพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูล อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร และภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกองทัพอากาศอีกด้วย (S6 S8 O4 O5)</p>	<p>กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO</p> <p>WO1 ความสำเร็จเปรียบของโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนเป็นจุดแข็งของหน่วยงานภาครัฐ แต่ยังคงขาดความยืดหยุ่น ดังนั้นการมีเอกภาพในการบังคับบัญชา แต่ปรับให้โครงสร้างมีลักษณะที่แบนราบจะช่วยให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติ โดยสามารถให้อำนาจการตัดสินใจกับผู้นำในหน่วยย่อย และใช้แนวทางการปฏิบัติการร่วมเพื่อเสริมประสิทธิภาพในภารกิจให้ดียิ่งขึ้น (O1 O2 W2)</p> <p>WO2 ภารกิจการช่วยเหลือประชาชนควรมีการประเมินความเสี่ยงทุกครั้ง เนื่องจากภารกิจแต่ละครั้งมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยร่วมกันกับหน่วยงานภายนอกทั้งในประเทศ และต่างประเทศ (O2 O6 W1)</p> <p>WO3 กองทัพอากาศควรนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ ดาวเทียม ระบบอากาศยานไร้คนขับ มาใช้บริหารจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (O7 W3)</p>

ตารางที่ ๔ - ๑ (ต่อ) ตารางการวิเคราะห์กลยุทธ์ เจริญ-แข็งแก้ไข-แข็งป้องกัน-แข็งรับ (TOWS Matrix)

ปัจจัยภายใน ปัจจัย ภายนอก	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
อุปสรรค (T)	<p>กลยุทธ์แข็งป้องกัน ST</p> <p>ST1 วางแผนการจัดการ หรือพัฒนา ยุทธศาสตร์ในระยะยาว เพื่อการบริหารจัดการงบประมาณให้เพียงพอ และคุ้มค่า (S1 T1 T2 T5)</p> <p>ST2 ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติการ ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ การให้ประชาชน รับทราบ และมีส่วนร่วมในภารกิจ เช่น สนับสนุนปัจจัยที่ภาคเอกชนเชี่ยวชาญ มากกว่า การบริจาคสิ่งของ และการแสดงความเห็นที่เป็นประโยชน์ เป็นต้น (S1 S5 S8 T3)</p> <p>ST3 บริหารจัดการ และกระจายความเสี่ยงด้านการจัดหา หรือการพึ่งพาทรัพยากรจากประเทศใดประเทศหนึ่ง ด้วยการพึ่งพาตนเอง และบูรณาการทรัพยากรกับหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนภายในประเทศ (S1 S3 S5 T1 T2 T6)</p>	<p>กลยุทธ์แข็งรับ WT</p> <p>WT1 ปรับปรุงแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจเพื่อ การช่วยเหลือประชาชน ในด้าน โครงสร้าง และการประเมิน ความเสี่ยง (W1 W2 T4 T5)</p> <p>WT2 ปรับปรุงการปฏิบัติการ ให้มีขั้นตอนที่ลดลง ประหยัด งบประมาณมากขึ้น</p>

๔.๑ กลยุทธ์เจริญ (SO Strategy)

๔.๑.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภารกิจควรมีการจัดทำแผนการพัฒนายุทธศาสตร์ เทคโนโลยี และบุคลากรในระยะสั้น และระยะยาวเพื่อนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ข้อเสนอแนะ ต่อฝ่ายอำนวยการ เพื่อการตอบสนองภารกิจที่ซับซ้อนขึ้นในอนาคตได้อย่างยั่งยืน (S1 O1 O3 O4)

๔.๑.๒ บุคลากรในหน่วยงานผู้ปฏิบัติการควรมีการฝึก และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และทักษะกับหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ตลอดจนมิตรประเทศ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติการ (S3 S4 S5 O2 O6 O7)

๔.๑.๓ ผู้บังคับบัญชา หรือผู้นำของหน่วยงานควรให้ความสำคัญกับการถ่ายทอด วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายขององค์กรให้ชัดเจนในด้านการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชน (S1 S2 S4 O1)

๔.๑.๔ ผู้นำของหน่วยงานในภารกิจ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรด้านความเสียสละและความสามัคคี อันจะเกิดผลดีต่อความภักดีต่อองค์กร จะสามารถแก้ไขปัญหาคอขวดไม่เพียงพอในทางอ้อม ตลอดจนแสดงออกถึงภาพลักษณ์ที่ดีของกองทัพอากาศ (S6 S7 S8 O4 O5)

๔.๑.๕ ผู้นำ หรือผู้บังคับบัญชาควรมีการประชาสัมพันธ์ภารกิจความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยในขั้นตอนต่าง ๆ ให้หลากหลายช่องทาง และสื่อสังคมออนไลน์ ตั้งแต่การวางแผน การเตรียมการ ไปจนถึงขั้นตอนระหว่างการปฏิบัติงานจริง และการสรุปบทเรียนที่ได้รับ ทั้งนี้เพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลการปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร และภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกองทัพอากาศอีกด้วย (S6 S8 O4 O5)

๔.๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy)

๔.๒.๑ ความได้เปรียบของโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนเป็นจุดแข็งของหน่วยงานภาครัฐ แต่ยังคงขาดความยืดหยุ่น ดังนั้นการมีเอกภาพในการบังคับบัญชา แต่ปรับให้โครงสร้างมีลักษณะที่แบนราบจะช่วยให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติ โดยสามารถให้อำนาจการตัดสินใจกับผู้นำในหน่วยย่อย และใช้แนวทางการปฏิบัติการร่วมเพื่อเสริมประสิทธิภาพในภารกิจให้ดียิ่งขึ้น (O1 O2 W2)

๔.๒.๒ ภารกิจความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยควรมีการประเมินความเสี่ยงทุกครั้ง เนื่องจากภารกิจแต่ละครั้งมีความแตกต่าง และสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยร่วมกันกับหน่วยงานภายนอกทั้งในประเทศ และต่างประเทศ (O2 O6 W1)

๔.๒.๓ กองทัพอากาศควรนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ ดาวเทียมระบบอากาศยานไร้คนขับ เป็นต้น มาใช้เพื่อระบุความเสี่ยง ลดความเสี่ยง หลีกเลี่ยงความเสี่ยง หรือบริหารจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (O7 W3) เป็นต้น

๔.๓ กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy)

๔.๓.๑ วางแผนการจัดหา หรือพัฒนายุทธโศปกรณ์ในระยะยาว เพื่อการบริหารจัดการงบประมาณให้เพียงพอ และคุ้มค่า (S1 T1 T2 T5)

๔.๓.๒ ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติการตั้งแต่ขั้นเตรียมการ ภารกิจให้ประชาชนรับทราบ และมีส่วนร่วมในภารกิจ เช่น สนับสนุนปัจจัยที่ภาคเอกชนเชี่ยวชาญมากกว่า การบริจาคสิ่งของ และการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ เป็นต้น (S1 S5 S8 T3)

๔.๓.๓ บริหารจัดการ และกระจายความเสี่ยงด้านการจัดหา หรือการพึ่งพาทรัพยากรจากประเทศใดประเทศหนึ่ง ด้วยการพึ่งพาตนเอง และบูรณาการทรัพยากรกับหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนภายในประเทศ (S1 S3 S5 T1 T2 T6)

๔.๔ กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy)

๔.๔.๑ ปรับปรุงแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจเพื่อการช่วยเหลือประชาชน ในด้านโครงสร้าง และการประเมินความเสี่ยง (W1 W2 T4 T5)

๔.๔.๒ ปรับปรุงการปฏิบัติการให้มีขั้นตอนที่ลดลง ประหยัดงบประมาณมากขึ้น

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้ผู้วิจัยได้สรุปกลยุทธ์จากการสังเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและความท้าทายในภารกิจการลำเลียงทางอากาศเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศจากการใช้ TOWS Matrix และนำกลยุทธ์ที่ได้ไปอภิปรายผลเปรียบเทียบ (Gap Analysis) กับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้ได้แนวทางการปฏิบัติการกิจที่ควรจะเป็น และเพิ่มประสิทธิภาพการลำเลียงทางอากาศในภารกิจนี้ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน หรือภารกิจอื่น ๆ ของกองทัพอากาศ และข้อเสนอแนะ ในการวิจัยครั้งต่อไปโดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. สรุปผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาภารกิจลำเลียงทางอากาศ เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัย จากการสังเคราะห์กลยุทธ์เชิงรุก และกลยุทธ์เชิงแก้ไข สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาเป็นประเด็นสำคัญ ๕ ประเด็น ตาม 5-Factor Model จากหลักการ Commercial Aviation Safety โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ Man บุคลากรในหน่วยงานผู้ปฏิบัติการกิจควรมีการฝึกทั้งการฝึกในหน่วยงาน การฝึกร่วมกันระหว่างหน่วยงานของกองทัพอากาศที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และทักษะกับหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ตลอดจนมิตรประเทศ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจ

๑.๒ Machine กองทัพอากาศควรมีแผนการพัฒนายุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีให้พร้อมกับการปฏิบัติการกิจ โดยแผนระยะสั้นควรเป็นการบำรุงรักษาอุทโธปกรณ์ในปัจจุบันให้คงสภาพการปฏิบัติให้ได้มากที่สุด ควบคู่ไปกับการจัดหาอุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีใหม่ เพื่อให้การปฏิบัติมีประสิทธิภาพ และความปลอดภัยมากขึ้น ทั้งนี้การจัดหาควรวางแผนให้ชัดเจน เนื่องจากต้องใช้งบประมาณสูง และเวลาดำเนินการยาวนาน

๑.๓ Medium (Environment) การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร และการประชาสัมพันธ์องค์กรที่ดี เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการทำงาน สร้างความภาคภูมิใจ และภักดีต่อองค์กร สามารถแก้ไขปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอในทางอ้อม ตลอดจนแสดงออกถึงภาพลักษณ์ที่ดีของกองทัพอากาศ

๑.๔ Mission ภารกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยควรมีการประเมินความเสี่ยงทุกครั้ง และกำหนดขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงให้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็ในระเบียบการปฏิบัติ แผนการปฏิบัติ ไปจนถึงการบรรยายสรุปก่อนการปฏิบัติการกิจ เนื่องจาก

ภารกิจแต่ละครั้งมีความแตกต่าง และสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งควรประสานการขอรับการสนับสนุนที่จำเป็นจากหน่วยงานในพื้นที่ หรือประเทศที่ประสบภัยพิบัติ

๑.๕ Management การบริหารจัดการองค์กรให้มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน แต่มีลักษณะที่แบนราบ และความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ นอกจากนี้จะทำให้มีเอกภาพในการบังคับบัญชาแล้ว ยังจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร และทำให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติ โดยสามารถให้อำนาจการตัดสินใจกับผู้นำในหน่วยย่อย และใช้แนวทางการปฏิบัติกร่วมเพื่อเสริมประสิทธิภาพในการกิจให้ดียิ่งขึ้น

๒. อภิปรายผล

ภารกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยนับวันจะยิ่งมีความสำคัญเพิ่มขึ้น จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีความผันผวนเนื่องจากสภาวะโลกร้อน และกระแสสังคมประชาชนต่างคาดหวังต่อบทบาทของทหารในการปฏิบัติภารกิจที่นอกเหนือจากด้านความมั่นคง ทำให้มีปัจจัยในการตัดสินใจ และการปฏิบัติที่มีความซับซ้อน ผลการวิจัยที่ได้ช่วยพัฒนาการปฏิบัติภารกิจได้ลึกไปถึงระดับองค์กร และบุคลากรที่เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการปฏิบัติภารกิจ สอดคล้องกับการแก้ปัญหาตามแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ในประเด็นบทเรียนที่ผ่านมา ตลอดจนการศึกษาการปฏิบัติการร่วม เพื่อการช่วยเหลือประชาชนในต่างประเทศ ยังค้นพบการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ประสบภัย หรือหน่วยงานของประเทศพันธมิตร จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของภารกิจได้นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของไทย และกองทัพอากาศอีกด้วย ในประเด็นบทบาทของกองทัพและทหารในการบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชนในการวิจัยที่ผ่านมาต่างมีจุดอ่อน จุดแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่แตกต่างกัน แต่บทบาทของทหารต่อประเด็นนี้เป็นความคาดหวังของประชาชนไม่ได้เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้การวิจัยนี้มุ่งเน้นเชิงลึกในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยความสำเร็จขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาองค์กรให้มีความยั่งยืน

๓. ข้อเสนอแนะ

๓.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยนี้ไปใช้

หน่วยงานของกองทัพอากาศอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในภารกิจการช่วยเหลือประชาชน และการบรรเทาสาธารณภัยสามารถนำแนวทางการพัฒนาไปใช้เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ ทั้งหน่วยงานที่มีบรรจุกองทัพอากาศ และหน่วยงานที่ปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามควรมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกที่เป็นบริบทของหน่วยงานตนเองด้วย เพื่อผลการวิจัยที่ได้เหมาะสมกับหน่วยงานนั้น ๆ อย่างแท้จริง

๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๒.๑ ควบคู่กับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อภารกิจการลำเลียง เพื่อช่วยเหลือประชาชน และบรรเทาสาธารณภัยเพิ่มเติม เช่น เทคโนโลยี ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การรวบรวมข้อมูล เป็นต้น

๓.๒.๒ ควรศึกษาสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกใหม่ทุกครั้งเมื่อมีการศึกษาวิจัย ในหน่วยงานอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งเวลา และสถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนไปอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ และความปลอดภัยของภารกิจที่แตกต่างกัน

๓.๒.๓ ควรศึกษาแนวทางการช่วยเหลือประชาชน และบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ อื่น ๆ ที่มีความก้าวหน้า และมักเป็นผู้นำในภารกิจนี้ เช่น องค์กรสหประชาชาติ สหภาพยุโรป ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เป็นต้น

๓.๒.๔ ควรศึกษาหน่วยงานที่บรรจุกาศยานประเภทอื่น เช่น เฮลิคอปเตอร์ เนื่องจาก ธรรมชาติของภารกิจมีจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคที่แตกต่างกัน เป็นต้น

๓.๒.๕ การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น การใช้แบบสอบถาม หรือ การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบเก็บข้อมูลคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กองทัพอากาศ. (๒๕๖๕). *แผนบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน ทอ. กรม*

กองทัพอากาศ. (๒๕๖๖, ๒๑ มิถุนายน). *ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)*.

<https://welcome-page.rtaf.mi.th/blog/e-ksaarephyaepr-1/yuththsaastrk-ngthaph-aakaas-20-pii-ph-s-2561-2580-38>

กองทัพอากาศ. (๒๕๖๖, ๑ ตุลาคม). *นโยบาย ผบ.ทอ. ปี พ.ศ.๒๕๖๗-๒๕๖๘*.

<https://heyzine.com/flip-book/e12bf07274.html#page/1>

คณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ. (๒๕๖๖). *แผนปฏิบัติการด้านการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)*.

<https://plan.prd.go.th/th/content/category/detail/id/1263/iid/46641>

คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, (๒๕๕๘). *แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘*.

https://www.disaster.go.th/upload/download/file_attach/55acacb4f1f7c.pdf

เจษฎา ความคืบเคย. (๒๕๖๒, ๒ พฤษภาคม). *กระบวนการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์*.

<https://plan.vru.ac.th/?p=3596>

ชาย โพธิ์สิตา. ๒๕๖๒. *ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ: คู่มือนักศึกษาและนักวิจัยสังคมศาสตร์ (๘)*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ธิติชัย เทียนทอง. (๒๕๖๒, ๓๐ เมษายน). *กองทัพไทยกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และ การบรรเทาสาธารณภัย. วารสารรัฐศาสตร์ปริทัศน์*. ปีที่ ๖๒(๑). ๘๙-๙๗

เบญจจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติติง. (๒๕๕๒). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การจัดการข้อมูล การตีความและการหาความหมาย*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

พลอย สืบวิเศษ. (๒๕๖๒). *การวิเคราะห์องค์การ และการจัดการ: วิธีสู่การปฏิบัติสำหรับผู้บริหารทั้งในภาครัฐ และเอกชนในศตวรรษที่ ๒๑*. โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์ขจร. (๒๕๕๙). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ภาษาไทย

มติชนออนไลน์. (๒๕๖๗, ๒๙ กุมภาพันธ์). วิโรจน์ ชม ผบ.ทอ.ให้ความร่วมมือ ‘ดีเลิศ’ สนใจงานวิจัย
ทฟ้า เชื่อมีประโยชน์ต่อกองทัพ.

https://www.matichon.co.th/politics/news_4448200

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (ม.ป.ป.). PESTEL Analysis : เครื่องมือในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก.

<https://www.ubu.ac.th/web/mod/km/files/cf202208251435205698.pdf>

วิชุดา ส่างเนตร. (๒๕๖๐, ๒๖ มีนาคม). การบริหารการจัดการการประชาสัมพันธ์ของหน่วย
บัญชาการทหารพัฒนาในกองบัญชาการกองทัพไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.
วารสารรัฐศาสตร์. ปีที่ ๕๘(๒). ๒๒-๓๘.

ศรสวรรค์ ราบบำเพ็ญ, ปรางทิพย์ กระตุฤกษ์ และธนัสถา โรจนตระกูล. (๒๕๖๕). การจัดการเชิงกล
ยุทธ์กระบวนการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐ. Journal of Roi Kaensarn
Academi. ปีที่ ๗(๑๒). ๓๕๐-๓๖๕.

ศิลปานันต์ ลำกุล, เกษมชาติ นเรศเสนีย์ และภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์. (๒๕๕๘, ๑๐ กรกฎาคม). บทบาท
ของกองทัพไทยในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทย : บทสำรวจปัญหา
และแนวคิดในการแก้ไข. วารสารวิชาการ และวิจัยสังคมศาสตร์. ปีที่ ๑๐ (พิเศษ).
๓๕-๕๐.

สิริรัฐ จันทนา และสุวรรณี แสงมหาชัย. (๒๕๖๖, ๓๐ กันยายน). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการ
ปฏิบัติงานของบุคลากร ในสังกัดท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. วารสารการวิจัยการบริหาร
การพัฒนา. ปีที่ ๑๓(๓). ๕๕๑-๕๗๒.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, (๒๕๖๐). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-
๒๕๘๐ (ฉบับย่อ).
https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf

สุนิสา ธิปัตย์, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, และ สุดารัตน์ สารสว่าง. (๒๕๖๓, ๒๐ สิงหาคม). ปัจจัยเชิง
สาเหตุที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของกรมแพทยทหารบก. วารสารสถาบัน
วิชาการป้องกันประเทศ. ปีที่ ๑๑(๒). ๑๐๓-๑๑๘.

สุภางค์ จันทวานิช. (๒๕๕๙). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (๑๒). โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ภาษาไทย

อรุณรุ่ง เอื้ออารีสุขสกุล และธีระวัฒน์ จันทร์ทิพย์. (๒๕๕๘, ๓๐ ธันวาคม). *การบริหารจัดการคนเก่งเชิงกลยุทธ์ : ปัจจัยสำคัญสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน*. Veridian E-Journal, Silpakorn University. ปีที่ ๘ (๓). ๑๐๙๖-๑๑๑๒.

ภาษาต่างประเทศ

Avolio, B. and Bass, B. (1995). *Multifactor Leadership Questionnaire*.

<https://www.mindgarden.com/documents/MLQGermanPsychometric.pdf>

Chairman of the Joint Chiefs of Staff. (2018). *Civil-Military Operations 9 July 2018*.

https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/jp3_57.pdf

Chairman of the Joint Chiefs of Staff. (2019). *Foreign Humanitarian Assistance 14 May 2019*.

https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/jp3_29.pdf

Chairman of the Joint Chiefs of Staff. (2020). *Joint Planning 1 December 2020*.

https://irp.fas.org/doddir/dod/jp5_0.pdf

Cusick, S., Cortes, A., and Rodrigues, C. (2017). *COMMERCIAL AVIATION SAFETY (6th ed)*. McGraw-Hill Education.

Fischer E. (2011). *Disaster Response: The Role of a Humanitarian Military*.

http://www.army-technology.com/features/feature_125223/

Scott, J. (1990). *A Matter of Record, Documentary Sources in Social Research*.

Cambridge: Policy Press.

ภาคผนวก

- ผนวก ก การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ
- ผนวก ข หลักการปฏิบัติการร่วมในด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทาสาธารณภัยของสหรัฐอเมริกา
- ผนวก ค ทฤษฎีทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ และการจัดการเชิงกลยุทธ์
- ผนวก ง การสังเคราะห์กลยุทธ์โดยใช้เครื่องมือ TOWS Matrix

ผนวก ก การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศ

แผนบรรเทาสาธารณภัย และการช่วยเหลือประชาชน ทอ.ได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ ภารกิจ เจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชา และวัตถุประสงค์ การปฏิบัติ โครงสร้างการจัดการ ติดต่อสื่อสาร และหน้าที่ของหน่วยปฏิบัติ ไว้ดังนี้

๑. ภารกิจ ใช้กำลัง ทอ.สำหรับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงดำเนินการเพื่อ บรรเทาความเดือดร้อนและลดความเสียหายของประชาชน โดยใช้ทรัพยากรของ ทอ. หรือทรัพยากร ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เมื่อได้รับการร้องขอจากจังหวัด หน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน หรือที่ ทอ.พิจารณาเห็นว่าภัยพิบัติหรือการบรรเทาความเดือดร้อน และลดความเสียหาย ของประชาชนนั้น ต้องได้รับการดำเนินการภายใต้อำนาจของเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การดำเนินงานของจิตอาสาพระราชทาน ตามที่ได้รับการประสานจากหน่วยเกี่ยวข้อง หรือเมื่อสั่ง

๒. เจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชา และวัตถุประสงค์

๒.๑ ใช้กำลังพลและทรัพยากร ทอ.เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และลดความเสียหาย ต่อชีวิตและทรัพย์สินของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ด้วยความริเริ่มของ ทอ.หรือร่วมกับ หน่วยงานราชการอื่น ๆ ตามที่ได้รับการประสาน โดยไม่กระทบกับการปฏิบัติภารกิจทางยุทธการและ คำนี้ถึงการป้องกันและเผชิญเหตุภัยพิบัติในเขตฐานทัพอากาศดอนเมือง รวมทั้งที่ตั้ง ทอ. ในต่างจังหวัดเป็นลำดับแรก

๒.๒ มีหน่วยในการประสานงาน และดำเนินงานของจิตอาสาพระราชทานตามที่ได้รับ การประสานจากหน่วยเกี่ยวข้อง

โดยวิธีการใช้กำลัง ทอ.ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ ภายใต้ขอบเขตของ กฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และมีหน่วยงานในการประสานการดำเนินงานของจิตอาสา พระราชทาน เพื่อให้ได้สภาวะสุดท้ายที่ต้องการ ทอ.สามารถใช้ขีดความสามารถของกำลัง ทอ. หรือ บุคลากรขีดความสามารถของกำลัง ทอ.ร่วมกับหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติภารกิจ ได้อย่าง มีประสิทธิภาพทันต่อสถานการณ์ และมีความปลอดภัย รวมทั้งตอบสนองการดำเนินงานของจิตอาสา พระราชทานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การปฏิบัติ โครงสร้างการจัด

๓.๑ การปฏิบัติ

๓.๑.๑ การปฏิบัติ ทอ.สามารถริเริ่มการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือ ประชาชนได้ทันที ภายใต้กรอบอำนาจตามเอกสารสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๒ ทอ.จะสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน เมื่อได้รับ การร้องขอจากจังหวัด หน่วยงานของภาครัฐ หรือเมื่อได้รับคำสั่งจากหน่วยเหนือ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ

๓.๑.๓ การบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน จะปฏิบัติภายในประเทศ และสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชนระหว่างประเทศ ตามนโยบายของ รัฐบาลโดยประสานการปฏิบัติร่วมกับ ศบค.กท.

๓.๑.๔ การปฏิบัติให้ยึดถือแนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามความรุนแรงของสถานการณ์ ความรุนแรงสาธารณภัยในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ และแผนของหน่วยเหนือซึ่งแบ่งเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

สถานการณ์ระดับ ๑ สาธารณภัยขนาดเล็ก มีผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่น และ/หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ควบคุมและสั่งการ

สถานการณ์ระดับ ๒ สาธารณภัยขนาดกลาง มีผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครควบคุม สั่งการและบัญชาการ

สถานการณ์ระดับ ๓ สาธารณภัยขนาดใหญ่ มีผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ควบคุม สั่งการและบัญชาการ

สถานการณ์ระดับ ๔ สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง มี นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายควบคุม สั่งการ และบัญชาการ

๓.๑.๕ พื้นที่ปฏิบัติการ ศบภ.ทอ.รับผิดชอบการปฏิบัติในภาพรวมการปฏิบัติ ศป.พรท.๑ รับผิดชอบการปฏิบัติในพื้นที่กรุงเทพฯ และดอนเมือง หน่วยนอกที่ตั้งดอนเมือง รับผิดชอบการปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดที่ตั้งหน่วยและจังหวัดใกล้เคียง เมื่อได้รับการประสานตามขีดความสามารถ

๓.๑.๖ การเตรียมกำลัง

๓.๑.๖.๑ จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (ศบภ.ทอ.) โดยใช้โครงสร้าง ศปภ.ทอ.โดยมี ผบ.ทอ./ผบ.ศปภ.ทอ.เป็น ผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (ผอ.ศบภ.ทอ.) มีการจัดเฉพาะกิจรายละเอียดตามแผน ฯ

๓.๑.๖.๒ การจัดกำลังเพื่อรองรับตามสถานการณ์ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยให้ ผกร.ศบภ.ทอ.รับผิดชอบจัดทำบัญชีรายชื่อพร้อมเรียกปฏิบัติงาน (On Call List) เป็นประจำทุกปี โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑.๖.๒ (๑) ชุดประสานงานล่วงหน้า

๓.๑.๖.๒ (๒) ชุดช่วยเหลือผู้ประสบภัย (ส่วนหน้า)

๓.๑.๖.๒ (๓) ชุดประสานงานการช่วยเหลือผู้ประสบภัย (ส่วนหน้า)

๓.๑.๗ การใช้กำลังในสถานการณ์ระดับ ๔ จะมีโครงสร้างแตกต่างจากสถานการณ์ในระดับ ๑-๓ โดยคณะทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.ทอ.จะยกระดับการใช้กำลังภายใต้อำนาจหน้าที่ของ ผอ.ศบภ.ทอ./ผบ.ศปภ.ทอ. รายละเอียดการจัดโครงสร้างเป็นไปตามแผนฯ โดยมีหน้าที่สำคัญดังนี้

๓.๑.๗.๑ ศบภ.หน่วยนอกที่ตั้งดอนเมืองมีหน้าที่ รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และรายงานเหตุการณ์ให้ ศบภ.ทอ.ผ่าน ศป.พรท.๑ ทราบภายใน ๒๔ ชม.หลังจากเกิดเหตุการณ์ สามารถใช้กำลังภาคพื้นช่วยเหลือภายใต้ขีดความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่จริง ตามความเหมาะสมเมื่อได้รับการร้องขอได้ทันที และรายงานให้ศบภ.ทอ.ผ่าน ศป.พรท.๑ ทราบในโอกาสแรกที่กระทำได้ ขอใช้กำลังภาคพื้นของ ทอ. หรือกำลัง ศป.พรท.๑ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ไปที่ ศบภ.ทอ.ผ่าน ศป.พรท.๑ ขอใช้กำลังทางอากาศของ ทอ.ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ไปที่ ศบภ.ทอ.ผ่านคณะทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.ทอ.ดำเนินงานด้านจิตอาสาพระราชทาน

ที่รับผิดชอบตามที่ได้รับการประสานจากหน่วยเกี่ยวข้อง และจัด นตต.ประสานงาน กอร.ในพื้นที่ตามความจำเป็น

๓.๑.๗.๒ ศป.พรท.๑ ประสานงานกับภาคพลเรือน ดำเนินการกิจการพลเรือนช่วยเหลือประชาชนร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง พร้อมให้การสนับสนุน ศบภ.หน่วยนอกที่ตั้งดอนเมือง และหน่วยเกี่ยวข้อง เมื่อได้รับการร้องขอ โดยสามารถจัดตั้งคณะทำงานและชุดปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่สถานการณ์ปกติตามความเหมาะสม ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้ สามารถพิจารณาใช้กำลังภาคพื้นช่วยเหลือภายใต้ขีดความสามารถและทรัพยากรที่มีภายใน ศป.พรท.๑ ตามที่ได้รับการร้องขอได้ทันที และรายงานให้ ศบภ.ทอ/ศปก.ทอ. ผ่านคณะทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.ทอ.ทราบในโอกาสแรกที่กระทำได้ สามารถขอใช้กำลังทางอากาศของ ทอ.ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ไปที่ ศบภ.ทอ.ผ่านคณะทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.ทอ. การดำเนินงานด้านจิตอาสาพระราชทานที่รับผิดชอบตามที่ได้รับการประสานจากหน่วยเกี่ยวข้อง ศป.พรท.๑ จัดฝ่ายอำนวยการ และ นตต.หน่วยประสานงาน กอร.ในพื้นที่ตามความจำเป็น

๓.๑.๗.๓ คณะทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.ทอ.ปฏิบัติหน้าที่ประสานงานกับภาคพลเรือน ดำเนินการกิจการพลเรือน ช่วยเหลือประชาชนร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องรวมทั้งติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง พร้อมให้การสนับสนุน ศบภ.หน่วยนอกที่ตั้งดอนเมือง และหน่วยเกี่ยวข้องเมื่อได้รับการร้องขอ โดยสามารถจัดตั้งคณะทำงานที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม และพิจารณาการใช้กำลังของ ทอ. ภายใต้อำนาจของ ผอ.ศบภ.ทอ./ผบ.ศปก.ทอ.

๔. หน้าที่ของหน่วยปฏิบัติ เป็นไปตามความเชี่ยวชาญของหน่วยในยามปกติ

๕. การบังคับบัญชา และการติดต่อสื่อสาร

๕.๑ ผอ.ศบภ.ทอ./ผบ.ศปก.ทอ.เป็นผู้บังคับบัญชา และสั่งใช้กำลัง ทอ.ทั้งปวงโดยตรงหรือผ่าน ศบภ.ทอ.

๕.๒ การสั่งการ

๕.๒.๑ หัวหน้าคณะทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ศบภ.ทอ./ผบ.คปอ. เป็นผู้รับผิดชอบ มีอำนาจสั่งการแทน ผอ.ศบภ.ทอ./ผบ.ศปก.ทอ.ตามแผนนี้ เว้นสถานการณ์ระดับ ๔

๕.๒.๒ จก.กร.ทอ.ปฏิบัติหน้าที่ ผอ.ศป.พรท.๑ ตามแผนนี้

๕.๒.๓ หน่วยบิน หน่วยควบคุมทางอากาศยุทธวิธี หน่วยควบคุมอากาศยาน และแจ้งเตือนชุดปฏิบัติการข่าวกรองทางอากาศ และกำลังภาคพื้นอากาศโยธิน ที่ขึ้นการควบคุมทางยุทธการกับ ศยอ.๑ ตามแผนเฉลิมอากาศ รวมถึง อ.ของ ทอ.และ อ.ไร้คนขับของ ทอ.ให้ปฏิบัติตามแผนนี้ โดยให้ ศยอ.๑ สั่งการและควบคุมการใช้กำลังทางอากาศ

๕.๒.๔ สถานการณ์ระดับ ๑ - ๓ ให้ ศป.พรท.๑ จัดทำหนังสือทางธุรการกับ นกข. และหน่วยงานภายนอก ในนามของ ศบภ.ทอ.ตามความเหมาะสมของสถานการณ์

๕.๓ หน่วยปฏิบัติตามแผนนี้ ดำรงการติดต่อสื่อสารกับ ศบภ.ทอ., นตต.ศบภ.ทอ. และ นกข.ตลอดเวลา

๕.๔ ใช้ข่ายสื่อสารของ ทอ.เป็นหลัก เครือข่ายสื่อสารทหาร บก.ทท. ข่ายการสื่อสารเหล่าทัพอื่น และการนำสารเป็นรอง ตลอดจนประสานการใช้ข่ายสื่อสารส่วนราชการพลเรือนและรัฐวิสาหกิจเป็นข่ายเสริม เมื่อมีความจำเป็น

ผนวก ข หลักการปฏิบัติการร่วมในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และบรรเทา สาธารณภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา

๑. หลักการวางแผน และการปฏิบัติการร่วม

อ้างอิงเอกสารการวางแผนร่วมของประเทศสหรัฐอเมริกา (Joint Planning, JP 5-0) ได้กล่าวถึงความหมายของการวางแผนร่วมไว้อย่างน่าสนใจ ระบุว่า การวางแผนร่วมหมายถึง กระบวนการกำหนดวิธีการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติอย่างรอบคอบ โดยการใช้ขีดความสามารถทางทหาร ในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ

หลักการวางแผนร่วม กล่าวว่า ทุกภาคส่วนต้องมุ่งเน้นไปที่วัตถุประสงค์ในระดับชาติ โดยให้เริ่มต้นจากการระบุวัตถุประสงค์แห่งชาติ ผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการในทุกระดับให้ วางแผนการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สอดคล้อง และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์แห่งชาติ อย่างไรก็ตามการทบทวน และการพูดคุยกันในมุมมองต่าง ๆ มีความสำคัญ เนื่องจากการมุ่งเน้นแต่ เป้าหมายทางทหารอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอให้บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับยุทธศาสตร์ได้

กองกำลังทหารเพียงอย่างเดียวไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ระดับชาติได้ กองกำลังร่วม จะต้องประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ องค์กรไม่แสวงหากำไร องค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานภาคเอกชน หรือเชิงพาณิชย์ และผู้มีส่วนได้เสียในระดับท้องถิ่น และระดับภูมิภาค จึงเป็นหน้าที่ของผู้บัญชาการกองกำลังร่วมในการพิจารณาว่าจะสร้างเครือข่าย ระหว่างหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ได้อย่างไร

๒. ความเสี่ยง (Joint Planning, JP 5-0)

อ้างอิงจากเอกสาร Joint Planning, JP 5-0 การประเมินความเสี่ยงควรจะเริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนการวางแผนภารกิจและมีการทบทวนอยู่เสมอไปจนถึงขั้นการปฏิบัติการภารกิจ เริ่มแรกอาจจะ เป็นการคาดการณ์บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง อย่างเป็นเหตุเป็นผล และเมื่อมี ข้อมูลที่เพียงพอเข้ามาแล้ว อาจจะต้องมีการทบทวนและเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา การประเมินความเสี่ยงจึงประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

๒.๑ การระบุความเสี่ยง ความเสี่ยงคือความน่าจะเป็นและผลที่ตามมาจากเหตุการณ์ ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ และความสำเร็จของภารกิจ โดยสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ ความเสี่ยงต่อภารกิจ (Risk-to-Mission) และความเสี่ยงต่อกองกำลัง (Risk-to-Force)

๒.๑.๑ ความเสี่ยงต่อภารกิจ สะท้อนถึงความสามารถของกองกำลังในปัจจุบัน ในการบรรลุวัตถุประสงค์ทางทหารในภารกิจ ด้วยทรัพยากรมนุษย์ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ที่ยอมรับได้ ความเสี่ยงต่อภารกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของภารกิจ

๒.๑.๒ ความเสี่ยงต่อกำลัง สะท้อนถึงขีดความสามารถของกองกำลังร่วม ในการ สร้างกองกำลังที่ได้รับการฝึกฝนและพร้อมหมุนเวียนในภารกิจที่กำหนดอยู่เสมอ

๒.๒ การลดความเสี่ยง

๒.๒.๑ กระทำได้โดยการลดความเสี่ยงจากการลดโอกาสที่จะเกิดขึ้น โดยมี มาตรการป้องกันไว้ก่อน เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันไข้มาเลเรียในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง เป็นต้น ลงทุนใน

โครงสร้างพื้นฐานไว้ก่อนเพื่อความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ หรือการให้ข้อมูลผู้ปฏิบัติรับทราบความเสี่ยงไว้ก่อน ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดความเสี่ยง

๒.๒.๒ การลดค่าความเสียหาย กระทบทำได้โดยการกระจายความเสี่ยง เช่น การมีหน่วยแพทย์ในหน่วยทหารราบขนาดเล็ก การกระจายการวางกำลังเพื่อลดความเสียหายที่เกิดจากการถูกโจมตี เป็นต้น

๒.๒.๓ การเพิ่มการสนับสนุนในพื้นที่จากประเทศพันธมิตร เพื่อลดการขนส่งที่ไม่จำเป็น และเพิ่มหน่วยปฏิบัติการรบ แทนที่จะเพิ่มหน่วยสนับสนุน

๒.๓ การจัดการความเสี่ยงคงเหลือ ความเสี่ยงคงไม่สามารถกำจัดให้หมดไปอย่างสมบูรณ์ได้ แต่การระบุถึงความเสี่ยงที่เหลือได้ เป็นหน้าที่ของผู้นำในการสื่อสารไปสู่ผู้ปฏิบัติและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นก่อนการปฏิบัติภารกิจ

๒.๔ การอภิปรายความเสี่ยง ผู้บังคับบัญชาควรจะมีการพูดคุย และอภิปรายความเสี่ยงกับผู้นำในหน่วยย่อยที่เป็นหน่วยปฏิบัติในระดับยุทธศาสตร์ ให้ทราบผลกระทบในระดับประเทศ และเพิ่มมุมมองที่สำคัญ เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง

๓. หลักการปฏิบัติการร่วม (Joint Operations, JP 3-0)

กล่าวว่าหลักการของการปฏิบัติการร่วมเกิดขึ้นจากหลักการสงครามแบบดั้งเดิม ๙ ประการและเพิ่มหลักการปฏิบัติการร่วม ๓ ประการ ได้แก่ Restraint, Perseverance, and Legitimacy เป็นหลักการที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติการร่วมทางทหารของกองทัพสหรัฐฯ ซึ่งหลักการทั้งหมดนี้ไม่ได้ถูกใช้อย่างเท่าเทียมกันในการปฏิบัติการร่วมกันทั้งหมด หลักการส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องในการรบ แต่บางประการก็ไม่ใช่ เช่น Offensive, Maneuver, and Surprise อาจใช้ไม่ได้กับปฏิบัติการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม อย่างไรก็ตาม หลักการ Unity of command, Objective, and Legitimacy มีความสำคัญในทุกการปฏิบัติการ รายละเอียดแต่ละหลักการสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก Joint Operations, JP 3-0 ของกองทัพสหรัฐฯ

๔. หลักการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของกองทัพสหรัฐฯมุ่งเน้นที่การเพิ่มขีดความสามารถให้กับประเทศพันธมิตรที่ประสบภัยพิบัติ ให้สามารถช่วยเหลือประชาชนในความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำ อาหาร ที่พักอาศัย สุขอนามัย และการบริการด้านสุขภาพ เป็นต้น เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ นั้นสามารถฟื้นฟูสภาพจนกระทั่งช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่มีข้อขัดแย้ง

รัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตอบสนองด้านการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยโดยตรง ที่เรียกว่า The Department of State (DOS) และ Office of United States Foreign Disaster Assistance (OFDA) เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของ United States Agency for International Development (USAID) ทำหน้าที่ประสานงานกับประเทศที่ประสบภัยพิบัติ เพื่อการช่วยเหลือชีวิต การบรรเทาความเดือดร้อน ตลอดจนลดผลกระทบด้านเศรษฐกิจ โดยการให้การสนับสนุนความต้องการขั้นพื้นฐานบนหลักการความเป็นสากล ความเป็นกลาง และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เพื่อที่จะช่วยเหลือประชาชนได้ตั้งแต่ขั้นการช่วยเหลือไปจนถึงขั้นการฟื้นฟู

การมีส่วนร่วมของกองทัพสหรัฐฯ ในภารกิจนี้ อาจมีขอบเขตและระยะเวลาจำกัด เนื่องจากได้รับการออกแบบมาเพื่อเสริมความพยายามของประเทศที่ประสบภัยพิบัติ ที่มีความรับผิดชอบหลักในการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว ถึงแม้ว่าบทบาทของกองทัพจะถูกฝึกมาเพื่อการปฏิบัติการทางทหาร และการปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ แต่ขีดความสามารถต่าง ๆ นี้บางครั้งก็ถูกใช้เพื่อกิจกรรมการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

เนื่องจากกองทัพสหรัฐฯ ไม่ได้มีบทบาทโดยตรงกับภารกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ดังนั้น Joint force commander (JFC) จึงไม่ได้มีความรับผิดชอบในการตัดสินใจในภารกิจ อีกทั้งยังมีอุปสรรคหลายประการ อาทิ ความแตกต่างในวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการปฏิบัติ ความแตกต่างด้านโครงสร้างองค์กร การสื่อสาร การมีความซับซ้อนกลับ ตลอดจนความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ดังนั้นการจัดโครงสร้างองค์กรและให้มีเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ติดต่อประสาน (Liaison Officer) เพื่อการสั่งการและควบคุมจึงมีความสำคัญมาก การเข้าใจถึงวัตถุประสงค์เดียวกันในภารกิจจะสามารถสร้างข้อตกลงไปในทางเดียวกัน และทำให้ภารกิจประสบความสำเร็จ

กองกำลังร่วมจะทำงานร่วมกันกับประเทศพันธมิตรที่ประสบภัยพิบัติ โดยการร่วมมือกัน ทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน พันมิตรชาติอื่น ๆ ถึงแม้การร่วมมือกันบนหลักการความเคารพ ความสามัคคี การแลกเปลี่ยนความรู้ ความอดทน และการประสานงานไม่ได้การันตีความสำเร็จ แต่การไม่อยู่บนหลักการจะทำให้ภารกิจล้มเหลวอย่างแน่นอน รายละเอียดการปฏิบัติสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากเอกสาร Joint Operations, JP 3-29 Foreign Humanitarian Assistance

ผนวก ค ทฤษฎีทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ และการจัดการเชิงกลยุทธ์

๑. ทฤษฎี McKinsey 7'S Model คือ กรอบแนวคิดพื้นฐาน ๗ ประการ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร โดยสามารถกำหนดกลยุทธ์ตามหลักการ เพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดต่อการบริหารองค์กร องค์ประกอบของ 7'S ได้แก่

๑.๑ Strategy คือ ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ขององค์กร ได้แก่กิจกรรมหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในองค์กร ที่ได้ถูกวางแผนขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร กลยุทธ์ขององค์กรจัดทำขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้องค์กรมีความสามารถ กลยุทธ์ขององค์กรมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างขององค์กร เนื่องจากการจัดโครงสร้างขององค์กรนั้นต้องเป็นไปตามกลยุทธ์ขององค์กร

๑.๒ Structure คือ โครงสร้างขององค์กร การพิจารณาลักษณะขององค์กรมีประโยชน์ต่อการจัดทำกลยุทธ์ขององค์กร หากโครงสร้างขององค์กรมีความเหมาะสมและสอดคล้องต่อกลยุทธ์ที่เลือกใช้จะเป็นจุดแข็งขององค์กร แต่ถ้าโครงสร้างขององค์กรไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องต่อกลยุทธ์จะเป็นจุดอ่อนขององค์กร

๑.๓ System คือ ระบบการดำเนินงานขององค์กร ระบบหรือขั้นตอนการดำเนินงานภายในองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินไปได้ เช่น ระบบด้านงบประมาณและระบบบัญชี ระบบในการสรรหาและคัดเลือกพนักงาน ระบบในการฝึกอบรม ระบบในการติดต่อสื่อสาร ระบบหรือขั้นตอนในการดำเนินงานจะบ่งบอกถึงวิธีการทำงานขององค์กร

๑.๔ Skill คือ ทักษะหรือความรู้ความสามารถขององค์กร สิ่งที่องค์กรสามารถทำได้ดีกว่าองค์กรอื่นคือความรู้ความสามารถของพนักงาน เช่น ความสามารถและทักษะขององค์กรในการให้บริการผู้มารับบริการ ความสามารถในด้านวิจัยและพัฒนา ความสามารถด้านการตลาด ความสามารถด้านการเงิน

๑.๕ Style คือ รูปแบบหรือลักษณะแบบแผนในการบริหารงานขององค์กร โดยรวมถึงพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูง เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริหารจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของพนักงานภายในองค์กรมากกว่าคำพูดของผู้บริหาร

๑.๖ Staff คือ บุคลากรในองค์กร ประกอบด้วยบุคลากรหรือพนักงานทุกระดับภายในองค์กร รวมทั้งแบบแผนหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่องค์กรแสดงและปฏิบัติต่อพนักงานภายในองค์กร เช่น การมอบหมายให้ฝ่ายบุคคลเป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับพนักงาน การที่ผู้บริหารเข้ามาใส่ใจและพัฒนาพนักงาน

๑.๗ Shared value คือ ค่านิยมหลักที่มีร่วมกันขององค์กร ความคาดหวังขององค์กรซึ่งมักจะไม่ได้เขียนไว้อย่างเป็นทางการ เป็นแนวคิดพื้นฐานขององค์กรแต่ละแห่ง รวมทั้งสิ่งที่ต้องการจะให้องค์กรเป็นในอนาคตข้างหน้า องค์กรที่มีความเป็นเลิศในการบริหารมักจะมีค่านิยมร่วมกันที่ก่อให้เกิดความสำเร็จขององค์กร

๒. PESTEL Analysis คือ เครื่องมือสร้างกลยุทธ์ธุรกิจผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก PESTEL ย่อมาจาก Political Economic Social Technology Environment และ Legal หรือการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และ กฎหมาย การวิเคราะห์ PESTEL ทำให้ธุรกิจเห็นภาพรวมปัจจัยภายนอกอย่างชัดเจนเพื่อหลีกเลี่ยงหรือช่วงชิงโอกาส เป็นเครื่องมือที่ต่อยอดมาจาก PEST Analysis ที่เพิ่มปัจจัยภายนอก ๒ ปัจจัย คือ Environment (E) และ Legal หรือ Laws (L) ภาพรวมของการ PESTEL มี ๖ ปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ดังนี้

๒.๑ Political การเมือง - รวมถึงนโยบายและวิธีบริหารของรัฐบาลที่อาจจะกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมหรือต่ออุตสาหกรรมเป็นพิเศษ เช่น นโยบายระยะสั้นระยะยาวที่ส่งผลกับธุรกิจหรือการดำเนินงานขององค์กร การเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมือง ความร่วมมือระหว่างประเทศ

๒.๒ Economic เศรษฐกิจ - รวมถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจและการเงินต่าง ๆ เช่น เงินเฟ้อ ดอกเบี้ย ค่าแรง ต้นทุนทางการเงิน ราคาวัตถุดิบ อัตราแลกเปลี่ยน อัตราการจ้างงาน อัตราการว่างงาน

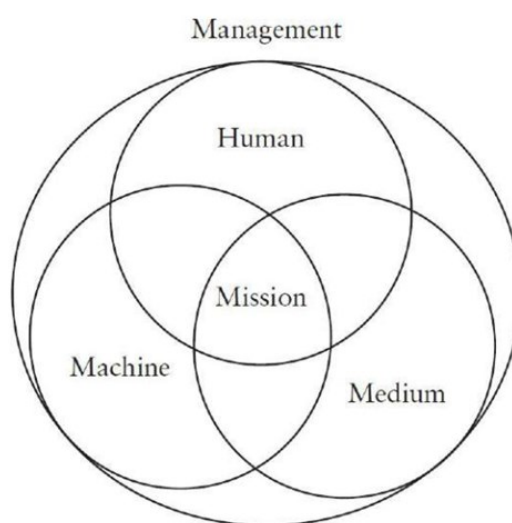
๒.๓ Social สังคม - วัฒนธรรม ค่านิยม ทศนคติ ธรรมเนียม ประเพณี การใช้ชีวิต รวมถึงแนวโน้มและพฤติกรรมผู้บริโภคต่าง ๆ ที่กระทบต่อรายได้และกำไรของธุรกิจ องค์กร Technology เทคโนโลยี - การเข้าถึงเทคโนโลยีของคนในประเทศ การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่ได้รับการส่งเสริม ทิศทางด้านเทคโนโลยีที่อาจจะกระทบต่อวิธีการทำงานของพนักงานหรือกระทบต่อวิธีพัฒนาสินค้าในอนาคต

๒.๔ Environment สภาพแวดล้อม - การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจ เช่น ทำเลที่ตั้ง สภาพภูมิอากาศลักษณะทางธรรมชาติ ภาวะโลกร้อน หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์

๒.๕ Legal กฎหมาย - รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อบริษัท องค์กร เช่น กฎหมายแรงงาน อัตราภาษี การยกเว้นภาษี กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค หรือมาตรฐานความปลอดภัยต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ปัจจัยเหล่านี้ จะต้องพิจารณาว่าจะส่งผลกระทบในแง่ลบ (อุปสรรค) หรือในแง่ดี (โอกาส) แค่นั้น และจะต้องทำอย่างไรถึงจะสร้างกลยุทธ์ที่นำปัจจัยเหล่านี้มาเกี่ยวข้องด้วยได้

๓. The 5-Factor Model

The 5-Factor Model แบบจำลองแนวคิดอีกแบบหนึ่ง เพื่อใช้เพื่ออธิบายปัจจัยหลักที่มีปฏิสัมพันธ์กันเป็นห่วงโซ่ข้อผิดพลาดด้านความปลอดภัยหรืออุบัติเหตุ แบบจำลอง ๕ ปัจจัยนี้ได้รับความนิยมนิยมและสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีประโยชน์อย่างมากในการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุ ประกอบด้วยปัจจัยด้านมนุษย์ (Man) เครื่องจักร (Machine) สภาพแวดล้อม (Medium) ภารกิจ (Mission) และการจัดการ (Management) ตามภาพที่ ค - ๑

ภาพที่ ค - ๑ The 5-Factor Model

Man (คน) หมายถึง สรีรวิทยาและจิตวิทยาของผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนประสิทธิภาพและความสามารถของพวกเขา

Machine (อุปกรณ์) หมายถึง การออกแบบ การผลิต การบำรุงรักษา ความน่าเชื่อถือ ประสิทธิภาพ ของยูทิลิตี้ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี

Medium (สภาพแวดล้อม) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง สภาพแวดล้อมหรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร และการพัฒนาองค์กร เช่น วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

Mission (ภารกิจ) หมายถึง วัตถุประสงค์ของภารกิจ และการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติภารกิจ

Management (การจัดการ) หมายถึง แนวทางการกำกับดูแลทรัพยากรทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับองค์กร รวมไปถึงการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ,ชื่อ	นาวาอากาศโท จิรพงษ์ เศรษฐโอฬารกิจ
วัน เดือน ปี เกิด	๖ ธันวาคม ๒๕๓๐
สถานที่เกิด	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ ค.๔๘ ซอยบัวหวาน ถนนบางเอียน ตำบลหอรด้นไชย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา ปี ๒๕๔๗ โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๔๗ ปี ๒๕๔๙ ปริญญาตรีสาขาวิศวกรรมอากาศยาน โรงเรียนนายเรืออากาศ ปี ๒๕๕๓ ปริญญาโทสาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปี ๒๕๖๔ หลักสูตรศษย์การบิน รุ่นที่ น.๑๒๘ ปี ๒๕๕๔ หลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง รุ่นที่ ๑๓๓ ปี ๒๕๖๒
ประวัติการทำงาน	นักบินประจำหมวดบิน ฝ่ายยุทธการ ฝูงบิน ๖๐๑ กองบิน ๖ ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ ครูการบินประจำฝูงฝึกชั้นปลาย กองฝึกการบิน โรงเรียนการบิน ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ รองหัวหน้าแผนกกิจการพลเรือน กองบังคับการ กองบิน ๖ ปี ๒๕๖๔ นายทหารยุทธการ ฝ่ายยุทธการ ฝูงบิน ๖๐๑ กองบิน ๖ ปี ๒๕๖๕ นาทหารมาตรฐานการบิน กองบิน ๖ ปี ๒๕๖๖ นักบินประจำกองบิน ๖ ปี ๒๕๖๖ - ปัจจุบัน